N°. 276. A°. 1859.

ZATURDAG 19 NOVEMBER.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer . . . . - 0.20
Andere Advertentien per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een

BIJBLAD.

BUITENLAND.

LONDEN den 17 November.

De Regering houdt zich met de vereischte maatregelen bezig tot uitvoering van het jongste Parlementsbesluit, waarbij zij gemagtigd wordt een korps van 30,000 geoefende zeelieden, onder den naam van vrijwilligers der Koninklijke marine, in dienst te houden. De aanwerving voor dat korps begint den 1 januarij aanstaande. De Times noemt dit een zoo krachtigen maatregel dat, door de uitvoering daarvan, Engeland door geene gebeurtenis, hoe ernstig ook, onvoorziens verrast zal kunnen worden.

— De ministeriële dagbladpers is eenstemmig in hare afkeuring van het gisteren door ons medegedeelde artikel in den Times over de buitengewone spanning, tusschen Engeland en Frankrijk heerschende. De Morning Post verwijt den Times hevig van op dit oogenblik, nu eene gezamenlijke expeditie en een Congres worden voorbereid, beweringen te verspreiden die Engeland slechts verontrusten kunnen en Frankrijk moeten tergen. De Morning Post herinnert den Times, die spreekt van de tegen Engeland vijandige artikelen der Fransche bladen, hoe hevig de Engelsche pers, en met name de Times, tegen Frankrijk is geweest. De Daily News en de Morning Star zijn niet minder bepaald in hunne afkeuring van het artikel in het groote blad. Opmerkelijk intusschen is het dat geen van de drie bladen opgekomen is tegen den Observer — die nog al een ministerieël orgaan is — toen dat blad jl. zondag beweerde, dat een oorlog tusschen Engeland en Frankrijk voor de deur stond. Zijn het dus alleen het oogenblik en de vorm, door den Times gekozen, welke de ministeriële pers afkeurt, of neemt zij deze gelegenheid te baat om de meening door een van hare organen uitgesproken, een weinig te verzachten?

— De Times (nog niet bekend met de laatste incidenten der questie van het regentschap in Midden-Italië) verheugt er zich in dat de nationale geest nog niet in den raad des Konings van Sardinië is uitgedoofd. Hij, die tien jaren lang de gids was der Italiaansche bevolking, de vertegenwoordiger van hare nationaliteit, had, onder den invloed van een al te magtigen bondgenoot, afstand gedaan van een groot gedeelte der magt, hem door zijne medeburgers opgedragen. De Times acht zich gelukkig van in al wat Victor Emmanuël tegen het belang van Italië mogt hebben verrigt of nagelaten het gevolg te kunnen zien van drang van buiten en verwacht dat hij thans, gesteund door de andere groote Mogendheden van Europa, eene vastere houding zal aannemen.

Ten slotte houdt de Times zich weder met het Congres bezig en zegt dat van Lissabon tot Moskou en aan de overzijde van den Oceaan, overal waar vrije, brave en verstandige menschen wonen, dezelfde wensch wordt gevoed, namelijk dat de tyrannie der Hertogelijke huizen niet moge terugkeeren. Frankrijk vraagt aan den Koning van Sardinië met welk regt hij de beslissing van een congres vooruitloopt, dat nog moet bijeenkomen. Wij vragen, vervolgt het blad, met welk regt een congres zou beschikken over het lot der Italianen. In een congres vereenigen zich onderscheidene Staten om over hunne eigene positie te beraadslagen en deze te regelen met het oog op de gebeurtenissen die hebben plaats gehad, maar niet in het minst om zich in te laten met de handelingen van Staten, die even souverein zijn als zij zelf. Het congres kan weigeren den toestand diplomatisch te erkennen, kan wijzigingen aanraden, maar het zou de tyrannie ten top gevoerd zijn, wanneer de meerderheid der Mogendheden besloot dat er niets in Europa gebeuren mogt zonder hare toestemming.

— Lord Brougham heeft den 8 dezer geantwoord op den bekenden brief, hem den 5 dezer door lord Ellenborough over de zaken van Italië toegezonden, en waarin deze zijne hoop voor dat Land hoofdzakelijk op Garibaldi vestigt. De grijze Staatsman vangt aan met te zeggen hoe hij hartelijk in den wensch voor de onafhankelijkheid van Italië deelt en het er voor blijft houden dat de jongste oorlog een staat van zaken heeft in het leven geroepen, die, mits men vreemde inmenging buiten sluit, eenig uitzigt op goed gevolg geeft, terwijl hij de vereeniging met Sardinië nog altijd den besten practischen weg acht. Wat den generaal Garibaldi betreft erkent lord Brougham, in weerwil van diens groote eigenschappen, weinig vertrouwen in een guerillas- of partijgangers oorlog te stellen, en hij besluit met zijne overtuiging te uiten dat lord Ellenborough wel evenmin als hij wenschen zal den vrede van Europa, zelfs ter wille van Italië, verstoord te zien.

— Het cijfer der sterfgevallen alhier, dat in de voorlaatste week 1182 bedroeg, daalde in de laatstleden zaturdag geëindigde op 1051, zijnde 123 beneden het gemiddeld cijfer in dezelfde week der tien vorige jaren, de vermeerderde bevolking daarbij in aanmerking genomen.

In de vorige week werden hier 918 jongens en 930 meisjes, derhalve in het geheel 1848 kinderen geboren, zijnde 256 boven het gemiddelde in dezelfde week der tien vorige jaren.

— Eergisteren had de verkiezing van den rector der Universiteit van Glasgow plaats en werd lord Elgin met 553 stemmen tot die waardigheid benoemd, terwijl 411 stemmen zich op den heer Disraeli hadden vereenigd.

PARIJS den 17 November.

(*Particuliere Correspondentie.*)

„Wij verwonderen ons niet te vernemen dat Frankrijk, getrouw aan de beginselen van zijne politiek, na aan het Kabinet van Turijn te hebben geraden het regentschap af te wijzen dat regtstreeks aan den Prins van Carignan werd aangeboden, het thans heeft overgehaald om de uitvlugt te verwerpen, bestaande in het overdragen van het regentschap aan den heer Buoncompagni."

Zoo spreekt heden le Constitutionnel. Men heeft het zeker niet gepast geoordeeld om deze nota, die alleen de weigering van het regentschap door een particulier betreft, de eer te gunnen van eene opneming in den Moniteur. Sints gisteren namelijk weet men hier dat de Sardinische Regering hare goedkeuring aan het regentschap van den heer Buoncompagni onthoudt en bovendien wordt ons heden avond door eene depêche verzekerd dat zijn vertrek naar Midden-Italië is uitgesteld. De raadgevingen van Frankrijk zouden dus het zwaarst hebben gewogen in de questie van het regentschap.

Wat van nog meer gewigt zou zijn, wanneer het zich bevestigt, is het ontslag van den generaal Garibaldi, die afstand zou gedaan hebben van zijn kommandement in Midden-Italië en op nieuw zijn verblijf op het eiland Sardinië vestigt, waar hij woonde vóór het uitbreken van den oorlog. Dit feit zou eene zeer groote beteekenis hebben, daar het eene geheele omkeering in de politiek van Sardinië schijnt te bewijzen. Op aandringen van Koning Victor Emmanuël, die hem zijn rang van generaal in het Sardinische leger heeft hergeven, besloten zich terug te trekken, verlaat Garibaldi Midden-Italië. Het is het revolutionnaire, krachtige, gewapende element dat met den beroemden condottiere verdwijnt. Met zijn ontslag moeten alle droomen van eenheid en onafhankelijkheid van het Schier-eiland, onder een eenigen zegevierenden en constitutionelen schepter, zich in rook oplossen. Wie weet of in een oogenblik van woede en energie het Italiaansche Volk zich niet wreekt op Sardinië als den bewerker zijner teleurstelling, en of in de warreling van eischen en belangen die nu aanstaande is het constitutionele beginsel, dat in Italië uitsluitend en zegenrijk werd vertegenwoordigd door Piemont, niet voor goed zal ondergaan.

Dit is zeker, de politiek van Oostenrijk zegeviert in Italië, na te Biarritz, te Parijs en te Compiègne te hebben gezegevierd in de gesprekken van den Keizer met Prins Metternich. Het is evenwel niet onmogelijk dat de tegenwoordige staat van zaken in Italië nog eene poos voortdure en zelfs tot de eerste zittingen van het Congres. Maar toch moeten wij er op verdacht zijn den eenen dag of den anderen te vernemen dat er eene contra-revolutie heeft plaats gehad en een of meer van de vroegere Vorsten op hun troon zijn hersteld.

En nu de questie van het Congres. Ik kan u verzekeren dat de Keizer gisteren aan Prins Metternich de door hem goedgekeurde nota ter bijeenroeping van het Congres heeft ter hand gesteld. Men was overeengekomen dat de beide Regeringen gezamenlijk eene bijeenroeping tot het Congres aan de Mogendheden zouden rigten. Frankrijk heeft uit beleefdheid (zou het niet zijn uit ijdelheid, daar Oostenrijk zes maanden geleden het Congres heeft verworpen?) verlangd dat de nota door Oostenrijk werd opgesteld. Zij is daarop aan den Keizer voorgelegd, die haar volkomen heeft goedgekeurd, zoodat Prins Metternich daarvan gisteren aan zijne Regering kennis heeft kunnen geven. Binnen eenige dagen zal dus nu de inhoud der oproeping bekend worden, alsmede het antwoord der andere Mogendheden.

Heden morgen werd le Nord op den post in beslag genomen.

De kolonel de Montalembert, broeder van den schrijver van dien naam en behoorende tot het expeditie-korps in Marokko, is te Oran aan de cholera overleden.

De *kandidaat der menschheid*, de heer Bertron, een zeer braaf industrieel maar lijdende aan de manie van tot afgevaardigde te willen gekozen worden, heeft zich thans kandidaat gesteld te Angers, na meermalen te Parijs en te Versailles de nederlaag te hebben geleden. Hij deelt in la Patrie zijne nieuwe circulaire mede, waaruit ik deze passage aanhaal: „Toen ik zes jaren oud was had ik een tweegevecht om den goeden naam van een meisje te beschermen, de dochter van een armen officier, voor het vaderland gesneuveld, daar die goede naam werd geschonden door een elève artillerist van de *Ecole de la Flèche*..... Mijne verkiezing zal het begin zijn der volmaaktheid in alles en overal. Bewoners van Angers, ziedaar wat wij noodig hebben, waarnaar wij allen moeten streven.

„ADOLPHE BERTRON,
„kandidaat der menschheid.

„Sceaux (Seine) klein Park en klein Paleis der menschheid."

Tooneelnieuws.

ROTTERDAMSCHE SCHOUWBURG.

De vereenigde Tooneelisten, onder directie van den heer J. Ed. de Vries, hadden den 5 dezer voor hunne derde voorstelling het welbekende stuk van Kotzebue *Menschenhaat en Berouw* gekozen. Wij weten wel dat dit stuk niet volmaakt is: wij geven gaarne toe dat er in de Europesche reputatie, welke het in der tijd verwierf, bijna iets onbegrijpelijks gelegen is; dat een toestand als die van Eulalia von Meinau, welke, na eenmaal op onvergeeflijke wijze de huwelijkstrouw te hebben geschonden, het geheele stuk door in haar berouw gereed schijnt om alle optredende personen te voet te vallen of het werkelijk doet, op den toeschouwer een onaangenamen indruk maakt; dat de hoofdpersoon, de verlaten echtgenoot, iemand is die, bij gebrek van vaste zedelijke beginselen, of des noods van onoverwinnelijke vooroordeelen, door allen wind van gevoel heen en weder wordt bewogen, zoodat de auteur zelf zijne stemming beschrijft in het laatste tooneel: „niet ruw en niet zacht, niet vast en niet week, maar tusschen dit alles weifelende." — wij geven dit alles toe en toch kunnen wij de *reprise* van dit stuk niet afkeuren. Het bevat veel, zeer veel, wat altoos de fijnste snaren van het menschelijk gevoel zal doen trillen: de zin voor waarheid en natuur wordt er, zoo al niet geheel door bevredigd, althans niet door gekwetst. Bovendien is het een stuk (daar zijn er zoo buitengewoon veel niet) dat, in de rigting, welke, tot onze opregte blijdschap, de Vereenigde tooneelisten met vasten tred schijnen te willen blijven bewandelen, — die van eene ernstige, waardige opvatting hunner kunst, — hun de gelegenheid geeft om het publiek de vruchten aan te bieden van hunne studie en hun eigenaardig talent.

De uitvoering mogt dan ook over het algemeen zeer goed geslaagd heeten. Wij voldoen te gelijk aan eene behoefte van ons hart en aan den eisch der billijkheid, wanneer wij allereerst onze hulde brengen aan mevrouw Kleine voor hare verdienstelijke vertolking van Eulalia. Waarheid en gevoel lagen ten grondslag aan haar spel, dat zich daarenboven onderscheidde door dien edelen eenvoud, die, veel meer dan de pretentieuse affectatie van zoo menig acteur, de geesten boeit en de harten wint. Als jufvrouw Muller in het tooneel met den beweldadigden grijsaard in tegenwoordigheid van Majoor Horst, was hare voorstelling vol waarheid; in hare bekentenis aan de gravin en in het slottooneel met haren echtgenoot was zij vol diep en hartstogtelijk gevoel.

Met het oog op het kapitale gebrek dat de figuur van den menschenhater door de schuld des schrijvers aankleeft, kunnen wij het den heer Peters minder dan in een ander geval ten kwade duiden, dat hij voor deze rol zijn heil heeft gezocht in het overdrijven, in chargeren van het karakter dat hij moest voorstellen. Maar daardoor gingen dan ook een aantal van zijne goede eigenschappen als acteur verloren en traden de minder goede op den voorgrond. Van tijd tot tijd, in de waarlijk tragische passages van het stuk, b. v. waar von Meinau den majoor Horst het verhaal doet van zijn leven en zijn ongeluk, en in het slottooneel, herkenden wij den meester, die daar altijd het meest gevaar loopt van in manier en affectatie te vervallen als hij door stem en mimiek wil vergoeden wat de schrijver verzuimd heeft om het door hem voorgestelde karakter waarlijk interessant te maken.

Tot de nevenpersonen gekomen moeten wij den heer Moor een bravo toeroepen voor de wijze, waarop hij Frans, den bediende van den menschenhater, heeft voorgesteld. Bitterman (de heer Albregt) was meestal onbetaalbaar komisch, een echte type, behoudens alleen dat hij, als rentmeester, bij wijlen iets deftiger had kunnen zijn.

De heer Barbiers toonde de rol van Majoor Horst goed begrepen te hebben; zijn voorkomen echter, zoowel als zijne wijze van spreken, waren niet van den leeftijd, dien wij in verband met het stuk aan den majoor moeten toekennen. De heer Metsch en mevr. van Dijk waren als de graaf en de gravin vrij verdienstelijk.

Het Kamertje van een waschmeisje is een van die potsen, zonder waren geest en fijnen luim, die er voor een enkele keer door kunnen, maar die wij toch op den duur door eene betere keuze zouden wenschen te zien vervangen.

De avond van zaturdag 12 dezer was weder rijk aan kunstgenot. De pennevruchten van de Fransche schrijfster George Sand leveren bij veel schoons ook veel op dat minder lofwaardig is; onder hare geschriften onderscheidt zich echter loffelijk de bekende roman *la petite Fadette*, vooral om de fraaije karakterschilderingen; het is geheel uit het leven gegrepen. Naar aanleiding van dezen roman bewerkte Charlotte Birch-Pfeiffer een tooneelspel, *die Grille* geheeten, welk stuk zeer goed in het Hollandsch is overgebragt en ll. zaturdag onder den naam van *de Krekel* alhier voor het eerst werd opgevoerd. De Krekel is de bijnaam van Fanchon Vivier, een meisje dat bij eene oude grootmoeder, de oude Fadet, groot gebragt, door de dorpelingen steeds aan haar lot overgelaten, ja gemeden wordt, omdat de grootmoeder verdacht wordt van hekserij. Medelijden gevoelt men met het arme meisje, dat, alzoo door de menschen verlaten en dikwerf door hare grootmoeder met stokslagen bejegend, in havelooze kleeding gehuld en schier in het wild opgegroeid, haren troost zoekt bij de dieren, welke haar nog meer gehechtheid betoonen dan de menschen, of in de eenzaamheid met hare schaduw danst. Door dat ruwe omhulsel heen ontwaart men echter reeds de kiem van een helder verstand en een goed hart; weldra doet zich de gelegenheid op om zulks meer helder te doen uitkomen en te doen zien hoe zeer die algemeen verachte Krekel inderdaad boven de meeste dorpelingen uitmunt door verstand en hart. Lambert, de zoon van een rijken pachter, vat nu liefde voor Fanchon op en zulks is de verdere weg om haar, die bij haar eerste opkomen door haar voorkomen en manieren medelijden verwekte, te maken tot eene vrouw voor welke men ware achting gevoelt. — Het laat zich begrijpen dat het succes van dit tooneelspel schier geheel alleen afhangt van het spel van de Krekel. Die rol was in handen van mevr. Kleine en het succès was dus volkomen; veel toch behoort er toe om een karakter als dat van Fanchon naar waarheid en niet overdreven voor te stellen: mevr. Kleine had dat karakter goed bestudeerd en gaf het voortreffelijk terug. Wel verdiend waren de toejuichingen die haar te beurt vielen. Zij werd uitmuntend ter zijde gestaan door mevr. Engelman-Bia (de oude Fadet) en den heer Metsch (vader Barbeaux den rijken pachter), terwijl de overige personen, die meer ondergeschikte rollen vervulden, tot een goed ensemble hielpen bijdragen; de heer Albregt was hier minder op zijne plaats. — Met genoegen maken wij, wat het decoratief aangaat, gewag van het tooneel met de brug en het water; het effect was goed. — Wanneer wij ons ééne aanmerking veroorloven zou het deze zijn, dat vader Barbeaux in het laatste bedrijf wat al te spoedig van meening verandert, zonder dat men de aanleiding daartoe voldoende verneemt. — De voorstelling werd besloten met de opvoering van het blijspel *Eene partij piket*, waarin de heeren *Albregt* en *Metsch* weder veel genoegen gaven.

Tegen zaturdag is de opvoering aangekondigd van het tooneelspel *Adrienne Lecouvreur*; mevr. Kleine zal dan in de gelegenheid zijn hare talenten in het volle licht te stellen. Het publiek zal niet verzuimen daarvan getuige te zijn en zich een nieuwen avond van kunstgenot te verschaffen.

NIEUWE SCHOUWBURG,
op de Kruiskade.

De eerste voorstelling van *de Musketiers*, drama in tien tafereelen, met een voorspel: *De Herberg te Bethune*, door de Koninklijke Hollandsche tooneelisten, onder directie van de heeren Breedé en Valois, heeft den 5 dezer met het beste succès plaats gehad. Wanneer wij spreken van succès, dan bedoelen wij dat het stuk het publiek boeide, de nieuwe decoratiën en costumes met regt werden bewonderd en de uitvoering over het algemeen wel voldeed.

Een enkel woord over het stuk. Het is een dusgenaamd historisch drama, maar genoeg is het de namen van Alexandre Dumas en zijn medehelper Auguste Maquet te noemen om te doen beseffen, hoe weinig men van de historische trouw en het historisch karakter te wachten heeft. Wie zich den roman *Vingt ans après*, waaruit dit drama getrokken is, nog herinnert, weet dat er van serieuse opvatting van historische toestanden en figuren allerminst sprake kan zijn. Het is dan ook goed zijne historische conscientie bij het gaan zien van zulke stukken maar te huis te laten. Wij zijn in het Engeland van Olivier Cromwell; wij doorleven de dagen die de gevangenneming en ter dood veroordeeling van Koning Karel I onmiddellijk voorafgaan. Twee Musketiers, door de Koningin, Henriette van Frankrijk, daartoe overgehaald, zullen den Koning zoo mogelijk nog redden en het gelukt hun tot in het leger van Karel I door te dringen, maar deze, reeds door verraad van alle kanten omgeven, wordt gevangen genomen, om weldra veroordeeld en naar het schavot gevoerd te worden.

Dat de phantasie der toeschouwers ruimschoots wordt geprikkeld, zoo door de meest verrassende tooneelen, als door de meest onverwachte, in den regel onnatuurlijke, ja onmogelijke wendingen; dat ook door dit zamenstel de bedorven geest der Fransche dramatische litteratuur van onzen tijd spookt: dat het zuivere schoonheidsgevoel meer dan eens pijnlijk wordt aangedaan, — dit alles behoort tot het genre en wij mogen het zoo langzamerhand door zich zelf veroordeeld achten. Dat het intusschen nog op ons tooneel wordt geduld, ja door velen gevierd, daartoe werken onderscheiden omstandigheden mede, en wij kunnen er in berusten, omdat wij elders de schemering van een beteren dag meenen waar te nemen. Verre zij het ook van ons de verdiensten voorbij te zien van eene mevrouw Valois-Sablairolles, die, in de rol van Koningin van Engeland, wederom blijk heeft gegeven van bij wijlen uitstekende opvatting, van fijn en diep gevoel. Vooral het afscheid, dat zij met hare kinderen van den ter dood veroordeelden Koning neemt, werd treffend voorgesteld. De heer van Korlaar, als Karel I, was vrij goed. De heeren van Beek en Spoor waren goede musketiers; de heer Driessens als Porphos goed in zijn emplooi.

De mise en scène, behoudens eene enkele hapering, voldeed algemeen.

Jl. zaturdag, zondag en maandag avond werden door dezelfde directie alhier drie voorstellingen gegeven met medewerking der drie Duitsche dwergen Jean Piccolo, Jean Petit en Kiss Józsi.

Deze artisten, die op het oog kinderen schijnen, zijn goede tooneelspelers; de takt waarmede zij in de opgevoerde Vaudevilles en Possen hunne rollen vervulden was uitstekend, zoowel als de door twee hunner voorgedragene chansonnettes, waarmede zij den lachlust van het publiek in ruime mate wisten op te wekken. Men weet niet wat meer opmerkelijk is, hunne mimiek of de goede opvatting hunner rollen, die dan ook het bewijs leverde dat zij gerust eene plaats onder de beste tooneelspelers kunnen innemen. Vooral de eerste en laatstgenoemde deelden in den bijval van het publiek en werden herhaaldelijk toegejuicht en meermalen teruggeroepen, vooral na het voordragen van eenige komische chansonnettes. Wij vertrouwen dat velen hen nog gaarne eens zouden zien terugkomen en kunnen dan ook gerust een bezoek aanraden.

Wat jammer is in deze zaak, la Patrie, die den spot drijft met de circulaire van den kandidaat der menschheid, laat zich het opnemen daarvan met 5 francs per regel betalen. Wanneer men voordeel wil trekken van de manie van anderen, is het althans niet gepast hen te gelijker tijd te bespotten.

— Men zegt dat de heer de la Tour d'Auvergne benoemd zal worden tot gezant te Berlijn.

— Men heeft in de zaal van den tempel van Diana in het Assyrisch Museum in de Louvre zes antieke bas-reliefs geplaatst, welke te Cyzique in Klein-Azië gevonden en door den heer H. W. Waddington geschonken zijn.

— Volgens een der dagbladen zal Léonie Chereau. die wegens de aanklagt van kinderroof is vrijgesproken, tot op den tijd harer meerderjarigheid in een huis van toevlugt, namelijk het klooster der dames van Saint Michel, Rue St. Jacques, opgesloten worden.

— Men is benieuwd te weten hoe de Piemontesche dagbladen de uitnoodiging zullen opvatten welke aan den heer Buoncompagni gedaan is om het hem opgedragen regentschap van de hand te wijzen, tot de aanneming waarvan hij de instructien van Prins Eugenius van Carignan reeds ontvangen had. Tot hiertoe hadden die dagbladen het ministerie eenstemmig tot volharding aangespoord. De Diretto noemde de staatkunde der voorzigtigheid en der diplomatieke inschikkelijkheid uitgeput en het tijdstip voor krachtige en mannelijke besluiten aangebroken. Volgens de Indipendente liet de eer des Konings niet toe terug te treden of in schikking te komen. De Opinione was vast overtuigd dat het Ministerie alle zwarigheden overwinnen en de eer des lands ongeschonden handhaven zou, en hoopte dat de Regering hare vriendschappelijke betrekkingen met Frankrijk met hare pligten jegens Centraal Italië zou weten te vereenigen, terwijl de somtijds luimige Gazetta del Popolo dus sprak: „Vertraagt niet! Indien wij het Regentschap aannemen zal de Keizer misschien boos worden. Maar, wat drommel! hij zal ons niet vermoorden, hij die zoo goed voor ons vocht. En als de Keizer boos wordt, antwoordt hem dan: „Sire, Piemont, Lombardije en Centraal Italie zijn erkentelijk jegens u."

Intusschen kent men hier den brief, den 14 dezer door den Prins de Carignan, Eugenius van Savoije, aan den kommandeur Carlo Buoncompagni gerigt. Daarin wordt gezegd hoe de Prins hem den edelen last heeft opgedragen om naar Centraal Italië te gaan en het bewind over de provincien te voeren, wier stemming bewezen heeft dat zij een krachtig grondwettig en Italiaansch Gouvernement willen en die daarna een beroep op het regentschap des Prinsen deden. Daarop wijdt deze in lof over den heer Buoncompagni uit, maar zegt hoe diens hoedanigheden nogtans niet de eenige redenen der gedane keuze waren. De bevolkingen van Midden-Italië hebben zich door vele blijken van wijsheid, vastberadenheid en gematigdheid de achting der beschaafde wereld verworven; zij zullen, hoopt de Prins, de noodzakelijkheid inzien om op dien kalmen weg voort te gaan, vooral nu een Congres op handen is, waarin over het lot van Italië zal beraadslaagd worden, en waarin Koning Victor Emmanuel, sterk door de hem opgedragen regten, hunne stemmen krachtig zal weten te ondersteunen.

Indien redenen van gezonde staatkunde den Koning na den vrede van Villafranca hebben aangeraden zijne commissarissen terug te roepen en zich van alle tusschenkomst te onthouden, dan was dit niet omdat zijne Regering goede diensten weigert; de Prins wil zelfs het vertrouwen uiten dat de Koning. zoo mogelijk, het land te hulp zou willen komen om, indien noodig, het sluiten van eene leening gemakkelijker te maken. De taak der bedoelde provincien is overigens eenvoudig en juist afgebakend. Aan het politiek en militair beheer moet meerdere eenheid worden bijgezet en het zamentrekken der magt zal iedere provincie, ook tegenover Europa, sterker maken; er zal slechts *één* beheer, *één* opperbevel, *één* leger zijn, welk leger, door getal en krijgstucht krachtig, niet aanvallend of uittartend handelen moet. Aan al te voortvarenden moet herinnerd worden dat de tijd een magtige bondgenoot der regtvaardige zaken is en dat deze dikwijls door onvoorzigtigheid benadeeld en in hare zegepraal belet worden. Met zoodanig vooruitzigt vertrouwt de Prins dat de zending van den heer Buoncompagni slagen zal, en voegt er de verzekering bij hoe des Konings Regering nooit zal toelaten dat de regeringloosheid de Italiaansche provincien ten ondersten boven keere, die, na hare zonen gezonden te hebben om in de rangen des legers te strijden, haren plegtigen wil hebben verkondigd om in zijne Staten opgenomen te worden, en met wier wenschen de Koning zich vereenigd heeft.

KEULEN den 17 November.

Volgens berigt uit Berlijn van gisteren zijn het de mazelen door welke Prinses Frederik der Nederlanden aldaar is aangetast, maar was het verloop der ziekte gunstig, terwijl Prinses Maria der Nederlanden nagenoeg geheel hersteld was.

— De Prinses van Pruissen is eergisteren avond van Coblentz te Karlsruhe aangekomen, om anderhalven dag aan het Groothertoglijk Hof aldaar te blijven en dan de reis naar Berlijn voort te zetten.

Per Telegraaf.

LONDEN den 18 November.

Volgens een door den Morning Post medegedeelde telegram zullen de gezamenlijke onderteekenaars van de Weener slot-acte, alsmede Sardinië, Rome en Napels, op het aanstaande Congres vertegenwoordigd worden.

De Times houdt de tegenwoordige stelling van Koning Victor Emmanuel, in zooverre hij voorbedachtelijk in strijd met Frankrijks bedoelingen gehandeld heeft, voor zeer kritiek.

PARIJS den 18 November.

De Moniteur laakt heden de bedoelingen van sommige dagbladen met het dagelijks opsommen der mandementen van de Fransche Bisschoppen ter gunste van den Paus, waardoor zij het doen voorkomen alsof de geestelijkheid instemde met het door hen gezaaide wantrouwen.

Het officiële blad herinnert, dat de wenschen der Bisschoppen bijna altijd gepaard gaan met de uitdrukking van hun vertrouwen op den Keizer. Want alleen uit een gevoel van eerbied voor de godsdienst legde de Regering eene zoo sterke reserve op.

(*Tweede depêche.*)

De Pays behelst heden avond een artikel van den heer Granier de Cassagnac, waarin sprake is van de interventie van Frankrijk in Midden-Italië.

Dat zelfde blad bevestigd nader, dat het aanstaande Congres te Parijs zal worden gehouden.

Door de Patrie wordt medegedeeld, dat het dagblad Ami de la Réligion in beslag is genomen wegens het opnemen van een antwoord van Koning Victor Emmanuel aan den Keizer der Franschen, welk antwoord niet overeenkomstig de waarheid zou zijn.

MARSEILLE den 18 November.

De Akhbar bevat de volgende telegrafische depêche van den generaal de Martimprey, gedagteekend Isly den 9 dezer:

De generaal Durieu berigt, dat, na de Maias en de Angades gevoelige verliezen te hebben toegebragt. Benigel door den kommandant Colombe bij verrassing bemagtigd is, alsook Si-Hamza. Overal heeft de vijand de hem gestelde voorwaarden aangenomen en gijzelaars geleverd. Het leger zou den 11den binnen de grenzen teruggetrokken en daarna ontbonden worden.

TURIJN den 17 November.

De Staten Parma, Modena en Romagna hebben hun dank doen betuigen aan den Prins van Carignan en hem medegedeeld dat zij uit erkentelijkheid het regentschap van den heer Buoncompagni aannemen.

VENETIE den 16 November.

Een vijftigtal inwoners dezer stad, die tot het korps van Garibaldi hebben behoord, is alhier teruggekeerd.

FRANKFORT den 18 November.

In de gisteren gehouden zitting van den Bondsdag zijn slechts onderwerpen van ondergeschikt belang behandeld.

Door de Spaansche Regering is aan den Duitschen Bond kennis gegeven van den staat van oorlog tusschen Spanje en Marokko.

TRIEST den 17 November.

Berigten uit Konstantinopel van 12 dezer behelzen het volgende: De ministeriële commissien tot het voorstellen van hervormingen in het bestuur zijn benoemd. De kampen van Sofia en Schumla zijn opgeheven. Alle te Konstantinopel in bezetting liggende troepen hebben hunne soldij ontvangen. Voortdurend komen in de Turksche hoofdstad Tscherkessische emigranten aan; 700 daarvan zijn naar Rhodus gezonden. Er is weder verlof verleend tot het uitgeven van de Presse d'Orient, doch op eenige voorwaarden. De Engelsche kanonneerboot Intrepid, aan boord waarvan zich sir Henry Bulwer bevond, is, van Smyrna terugkeerende, bij Mytilene gestrand.

MADRID den 26 November.

Het officiële dagblad zegt, dat bij het laatste gevecht in Cochinchina 6 Spanjaarden gedood en 33 gewond zijn.

LONDEN den 18 November.

Koffij stil. — Thee flaauwer. — Suiker zeer vast gestemd; de prijzen zijn goed gesouteneerd. — Rijst vast; eene lading Moulmain is a 9.3 verkocht. — Peper en Piment zeer stil. — Oliën. Raap- 36¾, Patent- 39 ¼. — IJzer 52. — Granen onveranderd. — Boter. Friesche 112, Groninger 90, Zwolsche 108, Kamper 110.

LIVERPOOL den 18 November.

Katoen. Heden zijn 6000 b. tot onveranderde prijzen afgedaan. In de afgeloopen week bedroegen de verkoopen 44,500 b., waarvan 1700 b. op speculatie en 4200 b. voor uitvoer werden genomen. De invoer bedroeg 22,200 b. en heden bedroeg de voorraad 410,900 b.

BERLIJN den 18 November.

Rogge per Nov./Dec. 46⅝ th., per Voorjaar 46¾ th. — Olie per Nov./Dec. 10¹⁹/₂₄, per Voorjaar 11½.

ANTWERPEN den 18 November.

Koffij en Suiker vast. — Granen. Tarwe *f* 13¼. Rogge *f* 8⅜.

MADRID den 17 November.

Spanje 1¾ pc. 33.80; dito 3 pc. 43.95.

PARIJS den 18 November.

Frankrijk 3 pc. 69.90, 69.95; dito 4½ pc. 95.85. Cred. Mob. 776. Spanje 1¾ pc. 32¾; dito 3 pc. 43.

LONDEN den 18 November.

De 3 pc. Geconsolid. 96 a ⅛. Spanje 1¾ pc. 32⅞ 33⅛; dito buitenl. 3 pc. 44½ a 45. Port. 45¾. Mexico 3 pc. 22¼ a ½. Peru 91¼. Venezuela 4½ pc. 27¾ a 28¼; Uitg. 14 a ½. Holland 4 pc. 99¾; dito 2½ pc. 65½. Illinois Shares 56 a 57; dito Bonds 7 pc. 75 a 76.

WEENEN den 18 November.

Nationale Metalliek 5 pc. 77.50. Metalliek 5 pc. 72. Wissel Londen *f* 124.

FRANKFORT den 18 November.

Metalliek 5 pc. 55¾; dito Nationale 5 pc. 59¼. Spanje 1¾ pc. 31½; dito 3 pc. 41½.

ANTWERPEN den 18 November.

Spanje 1¾ pc. 31⅞; dito Binnenl. 3 pc. 42½. Metalliek 5 pc. 56¾; dito Nation. 5 pc. 60¾.

BINNENLAND.

's GRAVENHAGE den 18 November.

Heden ochtend ten 10 ure heeft Z. M. eenige hooge ambtenaren van Staat ten gehoore ontvangen.

— Den 14 december a. s. zal aan het departement van oorlog alhier worden aanbesteed de leverantie der verschillende benoodigdheden ten dienste van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen over het jaar 1860.

— In de zitting van den Hoogen Raad van gisteren heeft het O. M. bij monde van den adv.-generaal Gregory geconcludeerd tot cassatie van een arrest van het Hof in Noordholland, waarbij is beslist dat kantoorbedienden moeten worden gerangschikt onder de dienstboden, bedoeld bij art. 1639 B. W. Volgens zijn gevoelen, moesten onder dienstboden alleen gerangschikt worden zij, die geringe diensten tegen gering loon presteren; maar niet die personen, welke hunne kunde en ervaring tegen eene hoogere belooning verhuren. Hij geloofde, dat hier niet art. 1639 B. W., maar de algemeene regelen omtrent overeenkomsten, toepasselijk waren. Uitspraak 16 december e. k.

— Voor het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland staan heden teregt: L. Kinsberg, kermisreiziger, L. Goossen, schoenmaker, B. J. Spier, zonder beroep. en J. A. Polak, koopman, de beide laatsten wonende te Rotterdam, beschuldigd de 1ste en 2de van diefstal door meer dan *één* persoon in een bewoond huis, na te voren reeds tot gevangenisstraf van meer dan een jaar te zijn veroordeeld geweest, de 3de en 4de van medepligtigheid door het des bewust helen van het gestolene. Het Openbaar Ministerie wordt waargenomen door den heer advocaat-generaal mr. la Grappe Dominicus; als verdedigers treden op voor den 1sten en 2den beschuldigde de heer mr. 't Hooft. Voor den 3den de heer mr. D. van Raalte en voor den 4den de heer mr. D. Léon.

— Ten behoeve van het Idioten-gesticht alhier is door een onbekende eene gift van *f* 1000 aan de hoofddirectie toegezonden.

ROTTERDAM den 18 November.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft, in hare zitting van heden, voortgezet en ten einde gebragt de algemeene beraadslagingen over het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen.

De heer *Minister van Binnenlandsche Zaken* heeft de voordragt van den weg op nieuw verdedigd, waaromtrent wij onze lezers naar het uitvoerig verslag der zitting verwijzen. Wij deelen hier enkel mede, dat de Regering onder anderen heeft verklaard: 1°, dat de concessionnarissen van de Noorderlijn zich, reeds eenige weken geleden, schriftelijk bereid verklaard hebben om de lijn van Leeuwarden-Meppel aan te leggen, onder gelijke voorwaarden als de tegenwoordige concessie voor de Noorderlijn, en zoodra die Noorderlijn door de Wetgevende Magt zou zijn bekrachtigd; 2°, dat de aansluiting te Nijmegen bij Crefeld noodzakelijk is, wilde men van Pruissen ook de aansluiting te Venlo erlangen; 3°, dat de lijn van Zutphen naar Enschedé zal ombuigen niet alleen naar Delden, maar ook naar Hengelo; 4°, dat de concessionnarissen van de lijn op Utrecht naar Zwolle nog geene geldelijke ondersteuning van den Staat gevraagd hebben. en dat, zoo zij dit deden, dit punt in nadere overweging zal worden genomen, en 5°, dat de weg naar Rheine, in het belang van den handel, de eerste weg zijn zal, die zal worden aangelegd.

Daarna heeft de heer *Minister van Finantien* op nieuw de Regeringsvoordragt verdedigd. Ook ten aanzien dezer rede verwijzende naar ons uitvoerig verslag, stippen wij slechts aan dat de Minister verklaarde het schriftelijk bewijs te hebben gezien, dat voor de Zuiderlijn de kapitalen zullen worden gevonden voor zooveel betreft de meest omvattende werken, en tevens dat er zeer gegronde hoop bestaat, dat ook voor de Noorderlijn de kapitalen niet zullen ontbreken. Overigens heeft de Minister op nieuw wederlegd de verschillende finantiële bezwaren, tegen de voordragt aangevoerd, en ten slotte er op gewezen. hoe het hoofddoel van den aanleg van spoorwegen zijn moest, de inachtneming en bevordering van bestaande toestanden, en dat dit alleen kon worden bereikt door de belangen te bevorderen vooral van den transito-handel en van het personen-verkeer.

Daarna heeft de heer *van Foreest* aangekondigd dat hij, *na* de eventuële verwerping der wet, zou voorstellen de volgende motie: „De Kamer, van „oordeel zijnde, dat het wenschelijk is, dat de wet „bepale welke lijnen zullen worden tot stand gebragt, „zoo noodig met ondersteuning uit 's Rijks schatkist, „opdat de waterstaat met den bouw onmiddellijk „aanvange, om die aldus aangelegde werken hetzij „geheel hetzij ten deele aan concessionarissen te „kunnen overdragen, met dien verstande, dat de „werken binnen 10 jaren zullen zijn voltooid, noodigt „de Regering uit, om zoo spoedig doenlijk in dien „zin een daartoe strekkend voorstel aan de Kamer „aan te bieden."

Nadat nog de heer *Dirks* de Regering in overweging had gegeven, ten einde den weg van Leeuwarden naar Meppel mogelijk te maken, om bij art. 1 der wet te voegen de volgende al. „Het maximum „van het bij art. 81 dier concessie bedoelde bedrag „ad *f* 1,350 000 wordt verhoogd naar evenredigheid „van het kapitaal, benoodigd voor den aanleg van „de lijn Leeuwarden-Heerenveen-Meppel, bij art. 4 „der concessie omschreven," werden de *algemeene beraadslagingen* gesloten verklaard.

Daarna werden geopend de debatten over het voorstel van de heeren Thorbecke c. s.

De heer *Thorbecke* lichtte dat voorstel toe.

Na deze toelichting verklaarde de Voorzitter dat hij meende dat het voorstel der heeren Thorbecke c. s. de grenzen van het regt van amendement verre te buiten ging, en dat het veeleer moest worden beschouwd als een voorstel voortspruitende uit het regt van initiatief. Hij maakte derhalve bezwaar het voorgedragen amendement in behandeling te brengen, tenzij de Kamer vooraf besliste, dat het voorstel werkelijk een amendement was. Dien ten gevolge bragt de Voorzitter de vraag in behandeling of het voorstel der heeren Thorbecke c. s. als amendement kon behandeld worden of niet?

Na eene zeer uitvoerige en vrij warme discussie, hoofdzakelijk betrekking hebbende tot het regt van amendement der Tweede Kamer, besliste die Kamer met 37 tegen 33 stemmen, dat het gedane voorstel *niet als amendement kon worden behandeld.*

De zitting is daarna gescheiden tot morgen ochtend ten 11 ure.

[*Zie verder het uitvoerig verslag dezer zitting in ons Bijblad van heden.*]

Z. M. heeft den generaal-majoor H. van Meurs als zoodanig benoemd bij den generalen staf.

Bij Zr. Ms. besluit is aan den hoofdcommies bij het Departement van Justitie J. A. H. Netscher, de personele titel verleend van adjunct-inspecteur der gevangenissen.

Bij Koninklijke besluiten zijn bevorderd: de heer mr. L. A. H. baron van Ittersum, tot hiertoe secretaris van legatie bij het gezantschap te Frankfort, tot raad van legatie bij dezelfde missie, en de heer mr. B. O. T. H. Westenberg, thans attaché bij het gezantschap te Madrid, tot secretaris van legatie bij dat te Frankfort.

— Tot lid van den Gemeenteraad van Charlois is, ter vervulling der vacature, ontstaan door het overlijden van den heer A. E. van der Hegge, verkozen de heer G. Blok Az.

— Eergisteren avond zijn de feestelijkheden van het gezelschap Apollo te Delft aangevangen met het groot vocaal- en instrumentaal concert, door de muziekale studenten-vereeniging, die haar tienjarig bestaan wilde vieren, de stad Delft aangeboden. 160 meesters en liefhebbers, zoo uit Delft als van elders, werkten hiertoe mede. O. a. werden de negende symphonie van Beethoven en Niels Gade's Erlkönigs tochter ten gehoore gebragt. — Dien avond waren door de heeren Bahlmann en Schaap voor hunne winkelhuizen buitengewone verlichtingen door gaz ontstoken.

— Gisteren is aan de Leydsche Hoogeschool tot doctor in de verloskunde bevorderd de heer T. A. Schaepman, doctor te Zwolle, na verdediging van Akademische stellingen over verloskunde.

— Eergisteren overleed te Utrecht de heer mr. C. van Marle, inspecteur-generaal van waarborg, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en Eikenkroon. Ook op het gebied der letterkunde nam de overledene eene eervolle plaats in.

— Van het Nieuwe Diep wordt geschreven, dat de herstellingen aan de machine van het Russische oorlogschip Olaff gereed zijn, en dat die bodem gisteren van daar naar Plymouth is vertrekken, en vervolgens naar Nizza, om het altaar, hetwelk men aan boord heeft en dat bestemd is voor de kapel der Keizerin te Nizza, derwaarts over te brengen. — Men prijst de voorbeeldelooze orde en discipline der equipage, de minzaamheid en voorkomendheid der officieren; de matrozen, die geregeld iederen middag aan wal gingen, kwamen prompt des avonds ten 8 ure nuchter en bekwaam aan boord. (*A. C.*)

— Ll. dingsdag is van Cherbourg ter reede van Vlissingen aangekomen Zr. Ms. stoomschip Cycloop, bestemd om van daar naar het Nieuwe Diep over te brengen een anker (securitas) voor de drijvende batterij Koningin der Nederlanden. Het stoomschip zal daarna van Willemsoord naar Vlissingen terugkeeren met het nieuw gebouwd lichtschip, dat te Vlissingen verder moet worden in orde gemaakt.

— Ll. dingsdag heeft ten Raadhuize te Vlissingen de aanbesteding plaats gehad van eene nieuwe beschoeijing over eene lengte van ongeveer 24 ellen buiten de Spuisluis, aan de oostzijde der Koopmanshaven; waarvan aannemer is geworden de heer J. Filis aldaar, voor *f* 2743.

— Ll. maandag is aan het zeestrand der gemeente Groede aangespoeld een zwaardvisch, lang ongeveer dri Nederlandsche ellen. Het dier was levend toen het op het strand werd geworpen, zoodat men niet dan met groote moeite zich er van heeft kunnen meester maken. Het zwaard aan den kop had ongeveer de lengte van zeven palm.

— Wegens de afwezigheid van Z. K. H. den Prins van Oranje op het Loo, is de kostbare prijs, die door Z. M. den Koning voor het jagtgezelschap St. Hubert is uitgeloofd, den 13 dezer niet verschoten; zulks zal vermoedelijk in de volgende maand plaats hebben. Die prijs bestaat in eenen zilveren bouilloir, voorzien van zinnebeelden, aan de jagt ontleend.

— In den Gemeenteraad van Nijmegen heeft zich de bijzonderheid voorgedaan dat Burgemeester en Wethouders, onder voorbehoud der goedkeuring van Gedeputeerde Staten, de toestemming des Raads verlangden tot het in regten vervolgen van een der notabele ingezetenen dier gemeente wegens de weigering tot het voldoen eener som van *f* 0.12½, hem in rekening gebragt voor het van politie wege plaatsen van het wijknommer aan het door hem bewoonde eigendom. Met meerderheid van stemmen werd deze toestemming verleend.

— De begrafenis van den geachten hoogleeraar en letterkundige, den heer Prudens van Duyse, te Gend, had den 16 dezer met groote plegtigheid en blijken van algemeene deelneming plaats. Deputatien der letterkundige en kunstgenootschappen, vele andere letterkundigen, leden der plaatselijke regering en der regtbank, officieren, onderwijzers en anderen, kwamen den laatsten tol aan 's mans nagedachtenis betalen. De militaire eer aan den overledene, in zijne hoedanigheid als ridder der Leopolds-orde, werd door een detachement van het 12de linieregement bewezen. Een detachement van het korps pompiers opende den trein en werd door de muziek van dat korps, deputatien uit de stadsscholen, de middelbare school, het athenaeum, de Koninklijke akademie en de muziek der kunstvereeniging gevolgd. De lijkkist werd door de leden van het van Crombrugghes Genootschap gedragen; slipdragers waren de heeren Nolet de Brauwere, de baron de St. Genois, Heeremans, de hoogleeraar Canneel, de stads secretaris Wuelbroek, en J. Ducaju, als vertegenwoordiger van het Antwerpsche letterkundig genootschap de Olijftak. Terstond achter de bloedverwanten des overledenen volgden burgemeester en schepenen en de leden der verschillende regtbanken, na deze de vertegenwoordigers der Universiteit, van het Conservatoire en der Nijverheidsschool en der talrijke kunst- en letterlievende genootschappen welke de stad Gend bezit, terwijl de te Antwerpen, Sint Nicolaas, Deynze, Brugge en Eecloo gevestigde genootschappen insgelijks vertegenwoordigd waren.

Nadat de lijkdienst in de Sint Bavokerk volbragt was, stelde de stoet zich op nieuw in beweging naar het kerkhof van St. Amand, waar niet minder dan veertien langere of kortere toespraken, deels in de Fransche deels in de Vlaamsche taal, gehouden werden.

— Volgens berigt van St. Petersburg, van 16 dezer, was de scheepvaart aldaar door ijsgang gestremd.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 18 November.

OVERLEDEN: A. P. Kool, z., 5 m. — S. Lindenburg, z., 3 m. — C. Snel, d., 1 j. — R. de Brey, man van T. de Mol, 34 j. — F. Rorys, z., 6 d. — P. A. Nikkel, z., 3 m. — A. Alders, z., 3 j. — J. Haket, wed. S. Blok, 86 j. — J. F. Engel, z., 9 m.

BEVALLEN: J. C. van Dordrecht, geb. Kraal, d. — C. de Voogt, geb. van der Pijpen, z. — M. E. van der Veer, geb. van Doorn, d. — C. de Ruiter, geb. Tenhengel, d. — J. M. U. de Korte, geb. Hoveler, d. — E. van Klaveren, geb. Firet, z. — C. W. Verhagen, geb. van der Hoeven, z. — A. J. Oosterhuis, geb. Bont, d. — M. A. E. Schroors, geb. van Aernsbergen, z.

Ingezonden Stukken.

De Regering en de Verslagen der Tweede Kamer.

Er is, in de tegenwoordig gevoerde discussiën over de Spoorwegen in de Tweede Kamer, één hoofdpunt, dat in de Kamer èn in de dagbladen steeds meer en meer begint te domineren. Dat punt betreft de houding der Regering met betrekking tot den aandrang en de wenschen van de Kamer, in hare Verslagen over de Spoorwegen uitgedrukt. Onderscheidene sprekers hebben die houding der Regering euvel geduid, en boven aan staat het geachte lid uit Delft, dat, in de zitting van woensdag, daarop andermaal in vrij krachtige taal is teruggekomen.

Wat is er van dit verwijt?

Het onderzoek daarvan wordt door ons allerbelangrijkst geacht; zoo om den invloed, dien dit vraagstuk hebben kan op het lot van de Spoorweg-wet, als om hetgeen, nu meer dan ooit, gebleken is, noodig te zijn voor de toekomst.

De heer Wintgens — en indien wij zijne argumenten toetsen, vatten wij ook die zamen van allen, die thans eenstemmig met hem denken — wil, dat de Regering, met het oog op de Spoorwegen, zelfstandig zij. Hij wil dat zij niet loope aan den leiband der Kamer, niet volge het verlangen door die Kamer in hare officiële verslagen uitgedrukt; zij *moet* de kracht hebben, om hare meening ingang te doen vinden bij de Kamer. Handelde zij niet aldus, de Regering miskende de roeping van een constitutionneel Kabinet.

Al wie deze, men veroorloove het ons, het te noemen — deze dichterlijke ontboezeming, zonder haar aan de wezenlijkheid der dingen te toetsen, leest, gevoelt gewis al aanstonds de opwelling der geneigdheid, om daarop met warmte het ja en amen te drukken. Maar, bij nadenken, wat blijven er van die schoone woorden over?

Het constitutionneel Gouvernement is eene regering van „gemeen overleg." De Grondwet heeft het erkend, het als de eerste voorwaarde tot het tot stand brengen van wetten voorgeschreven. Wat beteekent „*gemeen overleg*?"

Wil het zeggen: dat de Regering bij hare meening en bij hare beginselen moet blijven staan; dat zij doof moet blijven voor de kracht der rede, en blind voor het licht, dat opgaat uit het grondwettig voorloopig onderzoek harer wetsvoordragten? Volgens den heer Wintgens ja; anders hebben zijne woorden geen zin. Dàn echter het gevolg? Dat *niets* tot stand zou komen.

Welk middel kan de heer Wintgens, en zij die nu op dezen grond de Regering bestoken, aanwijzen, om de Kamer te *dwingen*, van hare eigene zienswijze af te gaan en die der Regering te volgen? Zou de Vertegenwoordiging niet het regt hebben, te zeggen: „indien gij, Regering, steeds „uwe eigene denkbeelden wilt doordrijven, ons slechts „wilt verlagen tot werktuigen, dan breekt gij onze kracht „en onze onafhankelijkheid, gij vernietigt den invloed „welken de Grondwet ons op den gang van zaken geeft: „en gij deedt dan beter ons naar huis te zenden!"

Er was eens een tijd, dat eene zoogenaamde „aaneengesloten meerderheid" alles goedkeurde, wat van de zijde der Regering kwam; onder welk licht kwam daardoor de Vertegenwoordiging? De Regering won er niet bij in kracht; want *ondanks* die meerderheid viel zij in éénen dag. En de Vertegenwoordiging? Nog drukt de zwaarte der afhankelijkheid op menigeen, wiens welligt nu onafhankelijke houding nog altijd wordt toegeschreven aan het voormalige lidmaatschap der zoogenoemde „aaneengesloten meerderheid."

Indien steeds het uiterste middel te baat moest worden genomen: aftreding van het Kabinet, of ontbinding der Kamer, wáár zou het dan heen met den constitutionnele

regeringsvorm? Er is geene voordragt, waarvan niet *een beginsel* de grondslag is; er is ook geen voorloopig onderzoek, waarbij niet op verandering of wijziging van dat beginsel wordt aangedrongen. Waar is de grens, en wie is de bevoegde regter over de grens, tusschen het beginsel, dat, met behoud van de portefeuille, gewijzigd of veranderd mag worden, en het beginsel dat tot het uiterste moet worden volgehouden? Men denke daarover eens na, niet in het afgetrokkene, maar in de practijk. Hoe, zonder wijziging, beginselen van enkele personen te doen aannemen door eene vergadering van 72 verstandige, denkende, onafhankelijke mannen?

Wij zetten tegenover deze stelling, integendeel, de stelling: dat het volgen van de lijn, door den heer Wintgens afgeteekend, zou zijn in strijd met de Grondwet en welras moet uitloopen op vernietiging van den constitutionelen regeringsvorm. Het eene Ministerie vóór, het andere na zou moeten aftreden; de eene Kamer vóór en de andere na zou moeten worden ontbonden. En wat dan? Hoe zult ge eindelijk een Ministerie en eene meerderheid in de Kamer bijeenkrijgen, die omtrent alle beginselen het eens zullen zijn? Immers wat geldt ten aanzien van beginselen voor den aanleg van spoorwegen, zal ook moeten gelden voor de beginselen, te volgen bij andere voordragten van wet.

Onze stelling is dus: dat eene Regering, die hare beginselen wijzigt naar de inzigten van de meerderheid der Kamer, is eene waarlijk constitutionnele Regering, *mits* die wijziging gegrond zij op de innige overtuiging, dat die meerderheid de zaak van de regte zijde beschouwt. Dàn bewijst zoodanige Regering juist, dat zij begrijpt wat de Grondwet onder „gemeen overleg" verstaat. Offert de Reg. echter hare zienswijze op zonder overtuigd te zijn, alleen uit zucht om aan het roer van den Staat te blijven: zij is niet inconstitutionneel, zij is veel erger; zij is *oneerlijk*. Doch wie zal, wie mag dat beoordeelen? Hier treedt men op het gebied des gemoeds, in de beoordeeling van het hart, in het onderzoek naar de bedoelingen. Zoo dra Staatslieden, aan wie men in het algemeen noch eerlijkheid noch achting ontzegt, aan wie de Koning zijn vertrouwen blijft schenken, verklaren, door de zienswijze der Kamer geleid te zijn tot eene wijziging of verandering van beginselen, houdt het onderzoek op en *moet* de goede trouw ondersteld, de grondwettige werking van het „gemeen overleg" geëerbiedigd worden.

Dit geldt het beginsel in het algemeen van het volgen der zienswijze door de Regering van de meerderheid der Vertegenwoordiging in een constitutionnelen Staat.

Nemen wij nu aan — en er is geene reden, om eene andere stelling aan te nemen — dat de Regering, in het geval der spoorwegen, hare zienswijze heeft gewijzigd naar die der Vertegenwoordiging, omdat zij die zienswijze beter achtte en omdat zij inzag, dat de zaak der spoorwegen door het doordrijven van eigen meening niet zou tot stand komen: dan moeten wij een ander, vrij zonderling verwijt toetsen, dat tot *de Regering* wordt gerigt.

Dat verwijt vinden wij terug in het *Handelsblad* van heden, als een echo van 't geen in de Kamer is gezegd. De Regering, wordt gezegd, heeft verklaard, door de uitbreiding aan de spoorwegen gegeven, te hebben voldaan aan de herhaalde verlangens geuit door *de meerderheid* der Kamer; maar aan het sectieonderzoek hebben slechts 42 en 59 leden deel genomen; er was dus geene meerderheid.

Het feit is niet te loochenen. Maar nu leden der Kamer zijn opgestaan, om geheele redevoeringen te houden, ten betooge dat van al wat er geschied is *de Regering* de schuld draagt, mogen wij nu niet op onze beurt vragen: aan wie de schuld?

Reeds meermalen is betoogd, ook in hoofdartikelen van uwe Courant, de wenschelijkheid, dat zoo mogelijk *alle* leden der Kamer deelnemen aan het onderzoek der sectiën. Niet altijd, beweert men, is afwezigheid het gevolg van ongesteldheid of beroepsbezigheden — ofschoon wij de laatste exceptie niet aannemen, in geen geval, van een lid der Kamer, dat zijn pligt wil betrachten. Soms heeft men afwezigheid, te regt dan of te onregte, toegeschreven aan politieke combinatien; en er is zelfs, niet lang geleden, een Minister geweest, die verklaarde, dat men uit de sectiën wegbleef, om de Regering in de onzekerheid te laten omtrent de meening van de meerderheid der leden. Wij beslissen niet, wat daarvan zij; maar wat wij zeggen, wat wij met warmte verdedigen, is, dat door de wijze, waarop in den regel aan het sectie-onderzoek wordt deelgenomen, zeer stellig de geheele bedoeling wordt *miskend*, waarmede de Grondwet dat onderzoek heeft voorgeschreven. Het strekt, om vóór de openbare beraadslaging het onderwerp van wetgeving in staat van wijzen te brengen, de grootste punten van verschil te doen wegnemen; in één woord, om tusschen Regering en Vertegenwoordiging het „gemeen overleg" mogelijk te maken en te bevorderen.

Wanneer het waar is, en het *is* waar, dat eene constitutionnele Regering behoort te raadplegen de meening der Vertegenwoordiging en trachten moet, die, zoo veel mogelijk, met hare eigene overeen te brengen: hoe zal zij dat anders kunnen doen, dan te raadplegen de stukken, welke als de uitkomst van het gedaan onderzoek van wege de Kamer uitgaan? Kan de Regering, om tot de kennis te geraken van de meening der werkelijke meerderheid, rondgaan bij de leden, die *niet* in de sectiën zijn geweest, om *tellende* de meening op te zamelen?

Dat men toch billijk zij. De meerderheid in de Verslagen is de officiële meerderheid: geene andere kent de Regering. Indien zij door de meening der meerderheid wordt overtuigd, dat hare oorspronkelijke zienswijze wijziging behoeft, zij handelt niet alleen constitutionneel, maar zij heeft het volste regt, zich op die meerderheid te beroepen. Indien dan later in de openbare Vergadering blijkt, dat de Regering op een dwaalspoor is gebragt, dat hetgeen *zij* meende de meerderheid te zijn de minderheid is geweest, dan komt dat voor rekening van hen, die hun pligt als Volksvertegenwoordiger verzuimden, en dan — wij spreken loijaal onze meening uit — schijnt het ons niet edelmoedig toe van de zijde der Kamer, om de schuld dier Vertegenwoordigers te wreken op de Regering.

Hoe nu ook de uitslag zij van dat, wij zouden haast zeggen ongrondwettig onderzoek in de sectiën: wij hopen dat het gebeurde, en waarop reeds zoo dikwerf is gewezen, tot eene les strekke voor de toekomst. Wij wenschen, dat de heer Wintgens bijvb. het initiatief neme van een geneesmiddel tegen het bestaande kwaad. Niemand is ijveriger dan hij in 't betrachten van de moeijelijke pligten van Volksvertegenwoordiger. Dat hij voorstelle, om voortaan in de Verslagen der Kamer te doen opnemen de namen der Leden, die bij het sectie-onderzoek afwezig zijn geweest: en de kiezers zullen eene voortdurende contrôle hebben, ter beoordeeling van de wijze, waarop hunne afgevaardigden hun pligt volbrengen.

Waar zooveel van de zelfstandigheid der Regering wordt gevorderd: mag niet daartegen over eenige band, een grondwettige band, aan de Volksvertegenwoordiging worden opgelegd?

16 *November* 1859. H.

Cargalijsten.

Rotterdam.

BREMEN, Vrouw Janna, J. B. Oosterhuis. — 6110 st. Blaauwhout, Boudier en Co.

BREMEN, Afina, H. C. Broekema. — 27 v. Tabak, Verwey en Co.; 1000 z. Afval van Rijst, Order.

Amsterdam.

LIVERPOOL, Kroonprinses Louise (st.). — 329 t. Zout, 120 l. Zaad en 21 v. Soda, Order.

GALATZ, Reina, de Jong. — 1 l. Rogge, Order.

CHRISTIANIA, Jacobus Antonie, Mellema. — 1 lading Hout, Order.

Beurstijdingen.

AMSTERDAM den 18 November.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½ pCt.	63½	63⅝	63 9/16
„	dito dito 3 „	75½		
„	dito dito 4 „	97 3/16	97⅜	97¼
„	Amort-Synd...3½ „			
„	Handel-Maats.4½ „	126¼		
„	O. I. Leening 4 „			
„	Leen. Holl. Sp. „			
„	Rijn-Spoorw...4½ „			
„	Maats.v.Weld.4 „			
België,...	Cert. *Rothsch.* 2½ „			
Frankrijk,	Certificaten....3 „			
Spanje,..	Buitenlands...1¾ „	32⅛	32¼	32 3/16
„	dito 3 „	43⅜	43½	
„	Binn. a f 6000 3 „	41¾	41 13/16	
„	Amort. Schuld.........			
„	Bew. v. Coup..........			
Portugal,	Oblig. ....3 pCt.	43 5/16		
„	dito 1856/57..3 „	41 13/16	41⅞	
„	dito Uitgest...			
Rusland,	Obl. *Hope en C.* 5 „	103¾	103⅞	
„	dito 1828/29..5 „	102		
„	Cert. 1831/33..5 „	84⅞	85⅛	
„	dito 1840......4 „	80⅞	81	
„	dito *Stieglitz*..4 „			
„	dito d.° Nieuwe 5 „	89⅞	89 15/16	
„	dito d.° 1855 N.5 „	99 13/16	100	
„	dito te Londen 4½ „	95		
„	dito v. Assign.6 „	62⅝	62¾	
„	Inschr. dito ...6 „			
Polen,....	Aand. 1835.........f	157		
„	Obligatien......4 pCt.	77⅞		
Pruissen,	Oblig........... 5 „			
„	Aand....... 3½ „			
Oostenr.,	Obl. *Goll en C.* 5 „	62⅝		
„	dito dito 4 „			
„	dito Met. Oude 5 „	53 11/16	53 13/16	53 13/16
„	dito N. te Ams.5 „	73 1/16	73¼	73 1/16
„	dito Nat. Met.5 „	57½	57 11/16	57 11/16
„	dito Metali.....2½ „	28⅝	28 11/16	28⅝
„	Wen.Ad.fl250 4 „	264	264½	
Brazilië,	1824, £ 100, 5 „			
Equador,	£ 100...........1 „			
Venez.....	Obligatien......3 „	26⅜	26½	26½
„	Uitgestelde....1½ „	13⅞		
Grenada,	Obligatien......3¾ „	14 9/16	14⅝	14⅝
„	Uitgestelde....	4 15/16		
Mexico,..	Obligatien......3 „	20½	20 9/16	
Illinois,	......................7 „			

Rusland, Cert. te Londen, 1859, 3 pc., 63 13/16, ⅞. dito Spoorw. Actien, volgef., 5 pc., 219¾, 220. Weener Bank-Actiën f 837, f 838. Brazilië, Geldl. 1852, 4½ pc., 91½. Louisiana, 5 pc., 101. Griekenland 1825, 5 pc., 3 5/16.

Beleening 3 pc., Prolongatie 3½ pc., Disconto 3 pc.

Over het algemeen was de markt zeer vast, zonder dat de handel in Hollandsche of vreemde fondsen eenige bijzondere levendigheid vertoonde.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 63 9/16. Spanje, 1¾ pc., 32 3/16 a ¼; dito Binnenl., 3 pc., 41¾ a 13/16. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 53 13/16; id. Nation., 5 pc., 57⅝ a 11/16.

ROTTERDAM den 18 November.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½ pCt.	63½		
Spanje,..	Obl. 3 pCt. nu 1¾ „	32⅛		
„	Binnenl. a 6/m. 3 „	41¾		
Rusland,	bij *Stieglitz*..4 „	80 13/16		
„	Spoorw. Aand. f	220		
Oostenr.,	Obl. in Metal. 5 „	53 9/16	53 11/16	53 11/16
„	dito Nat. Met.5 „	57½	57⅝	57⅝
Grenada,	Uitgestelde..... „	4 29/32		

Onze fondsenmarkt was heden, bij beperkten omzet, over het algemeen prijshoudend.

Het Commité der Effectenhandelaren,
H. A. MARCELIS, Secretaris.

Laatste prijzen ten 3 ure: Spanje, Oblig. binnenl., 3 pc., 41¾. Oostenrijk, Metalliek 2½ pc., 28 11/16; dito Nationale 5 pc., 57½, 57⅝, 57 9/16. Venez., 13⅞.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 18 Nov.

2 maanden.		Kort.
Londen...	11.61½	11.66½
d.° 3/m.	11.58¾	—
Parijs . .	55 7/16	55 13/16
d.° 3/m.	55¼	—
Bordeaux.	55 3/16	55 9/16
Genua. . .	45½	—
Livorno. .	38½	-
Napels . .	78½	—
Petersb. .	165	—
Hamburg.	35	35 3/16
d.° 3/m. .	34 15/16	—
Antwerp .	—	1½ v
6 weken.		**Kort.**
Frankfort	99¾	—
Augsburg	99	—
Weenen. .	92	—
Triest. . .	91⅝	—

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 18 Nov.

2 maanden			z'gt.	
Londen. .	11.62½	g	11.67½	g
Parijs. . .	55 7/16	g	55 13/16	p
Bordeaux.	55	g	—	g
d.° ½ m.	55¾	g	—	g
Genua . .	45½	g	—	g
Livorno. .	38½	g	—	g
Napels . .	78½	g	—	g
Hamburg.	35 1/16	g	35 3/16	g
3 maanden.			**Zigt.**	
Madrid . .	241	g	—	g
Cadix. . .	243	g	—	g
Sevilië . .	240	g	—	g
Bilbao . .	240	g	—	g
Lissabon .	40¾	g	—	g
Porto. . .	40½	g	—	g
Petersb. .	165	g	—	g
6 weken.			**Zigt**	
Weenen ..	92	g	—	
Augsburg	99	g	—	
Frankfort.	99¾	g	—	

Rotterdam ⅛.

Handelsberigten.

ROTTERDAM den 18 November.

KATOEN. Heden zijn alhier verkocht 307 b. New-Orleans tot 40 c.

Van HUIDEN werden afgedaan 1140 Oost-Ind. per Rose.

SCHIEDAM den 18 November.

GRANEN. Verkocht: Rogge, 142 ℔ Kunda f 205 6/w.

MOUTWIJN per Ned. Vat zonder fust f 14.—.
JENEVER, „ „ „ „ „ - 19.50.
Amst. proef, „ „ „ „ „ - 20.75.
alles zonder de belasting.
SPOELING, per Ketel .... - 1.50.

DORDRECHT den 17 November.

GRANEN, ZADEN enz. Jarige Zeeuwsche, Vlaamsche en Overmaassche Tarwe werd door benoodigden wederom iets duurder betaald. Nieuwe was meerder aangevoerd dan vorige week en vond tot 30 c. hooger gretige koopers. Zomertarwe niet ter veil. Jarige Zeeuwsche, Vl. en Overm. f 9.20 a f 9.80; Nieuwe dito f 8.50 a f 9; dito afwijkende en geringe f 7.70 a f 8, en Zomertarwe f 7.80 a f 8.30. Rogge. Jarige en Nieuwe Zeeuwsche, Vl. en Overm. was matig aangevoerd en werd door gebruikers 40 c. duurder betaald. Jarige Zeeuwsche, Vl. en Overm. f 6.70 a f 7.20 en Nieuwe dito f 6.80 a f 7.40. Voor Jarige Belgische is op 145 Ned. ℔ f 215 besteed. Gerst. Winter en Zomer werd tot onveranderde prijzen vlug opgeruimd. Zeeuwsche, Flakkeesche en Overm. Winter f 5.90 a f 6.60 en Zomer dito f 5.50 a f 6. Spelt vond bij tamelijken aanvoer van f 2.80 tot f 3.40 naar kwaliteit eenige vraag. Haver. Inlandsche Voeder en Dikke was in de beste soorten vrij goed te verkoopen. Zeeuwsche en Inlandsche Voeder f 2.50 a f 3 en Dikke dito f 3.60 a f 4. Boekweit met kleinen handel onveranderd, voor Bredasche is op 70 Ned. ℔ f 183 besteed. Paardenboonen schaars, voor Overm. Zakgoed was naar kwaliteit wederom f 6.70 tot f 7 te bedingen. Duivenboonen niet ter veil, waren van f 8 tot f 8.50 waardig. Witte Boonen prijshoudend, de aangevoerde golden f 8.70 tot f 9.70 naar deugd. Bruine Boonen. De aangevoerde partijtjes zijn tot vorige prijzen van f 8.60 tot f 9.70 genomen. Blaauwe Erwten vonden bij redelijken aanvoer tot verhoogde prijzen goede vraag, goed kokende golden f 9.70 tot f 10 en mindere f 8.50 tot f 9.20 naar kwaliteit. Witte Erwten niet getoond. Koolzaad onveranderd, voor puik gestort Overm. is £ 57, dito Zakgoed £ 56 en mindere soorten van £ 52 tot £ 55 door onze Olieslagers besteed. Op 9 vat kon men tot vorige prijzen in deze maand tot £ 58, December £ 58½ en April 1860 £ 62 koopen. Voor Lijnzaad begint de vraag aan te wakkeren, voor puik 116 ℔ Berdiansky is f 320 besteed, 112 ℔ Odessa was tot f 300 en 109 ℔ Koningsberger tot f 270 aangeboden. Inlandsch Zaai-Lijnzaad bij meerder aanvoer tot vorige prijzen traag, 1ste soort gold f 3.70 tot f 3.80 en 2de soort f 3.50 tot f 3.60 per Dordtsch achttendeel. Kanariezaad weinig ter veil, tot vorige prijzen van f 10.50 tot f 11.50 genomen. Hennepzaad is van den zolder van f 175 tot f 180 te koopen. Raapolie bij toenemende behoefte duurder betaald, vliegend f 34¾ gedaan, 1 Dec. was tot f 35 en 1 Mei 1860 tot f 35½ te verkoopen. Lijnolie prijshoudend. Vliegend f 30½ gedaan, op de voorjaarsmaanden tot dien prijs aangeboden. Raap- en Lijnkoeken tot onderstaande prijzen met goeden aftrek. Harde Raapkoeken per 1040 stuks f 55 a f 57; dito Lijnkoeken per dito f 85 a f 90, en zachte Lijnkoeken per dito f 110 a f 115.

AMSTERDAM den 18 November.

KOFFIJ. De heden geveilde 64 v. en 644 b. Surin. zijn alle verkocht tot f 6¾ a f 9.

Van RIJST werden heden uit de eerste hand afgedaan 260 b. Java per Fleda tot f 7, 400 b. dito per Franklin tot f 7⅛ en 436 b. dito per Amerika tot f 7.

TABAK. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 152 v. Maryland per Sophia Elisabeth en 18 v. dito per Leila.

GRANEN. Tarwe prijshoudend; O. Fransche f 300 per 2400 kil.; 128 ℔ jar. Vriessche f 270 aan de Zaan; 132 ℔ jar. bonte Pools. f 320. Rogge tot vorige prijzen met goeden handel: 128 ℔ Pruiss. f 213 aan de Zaan; 119 ℔ Petersb. f 189; 117 ℔ jar. Arch. f 182; 125 ℔ Pruiss. f 215; 117 ℔ jar. Petersb. f 182; 124 ℔ Pruiss. f 212; 116 ℔ jarige Petersb. f 180; 125 ℔ Galatz f 208. Gerst ruim prijshoudend: 115 ℔ jar. Zweeds. f 207. Haver: Deensche f 8½ per 100 kil.; 100/104 ℔ dikke f 4¾, f 5. Boekweit: 117 ℔ Gordijker f 194.

ZADEN enz. Koolzaad: Deensch £ 55; op 9 v. Olie te lev. dadelijk £ 59½. Lijnzaad ruim prijshoudend: 112, 113 ℔ Petersb. f 290; 102, 103 ℔ Arch. f 247½; 112, 113 ℔ Vriesche f 290. Raapolie: op 6/w. f 35¾; vlieg. f 34½; 1 Dec. f 34½ a f 34⅝; 1 Mei f 36¼ a f 36⅜. Lijnolie: op 6/w. f 30¾; Vlieg. f 29½; 1 Dec. f 29½, 1 Maart, April en Mei f 30½. Hennepolie op 6/w. f 37½. Raapkoeken per 1040 st. f 56 a f 60. Lijnkoeken per 104 st. f 9 a f 11.

VETWAREN. Zuidzee-Traan f 33½; Robben- f 36; Astrakan- f 31; Oost-Indische- f 31; Bruine Lever- f 42 a f 43, bl. f 52 a f 56; Rondvisch per 50 Ned. ℔ f 14½; Ansjovis 1859r f 7¾, 1858r f 8½.

MIDDELBURG den 17 November.

GRANEN enz. Even als voorgaande week was de aanvoer zoowel uit onze naburige Eilanden als ook uit Walcheren zeer klein. De kooplust daarentegen was zeer groot voor alle artikelen, zoowel voor Tarwe, Rogge, Witte en Bruine Boonen, Paardenboonen en Erwten is hooger prijs betaald. Men kocht puike Nieuwe Zeeuwsche Tarwe f 9, mindere f 8.50. Puike Jarige Walchersche hield men op f 9.75, bij partij echter is nog aan f 9.50 en f 9.65 gekocht. Puike Nieuwe Walchersche werd gaarne aan f 9.30 en f 9.25 gekocht, gewone f 9. Puike Zeeuwsche Rogge werd begin beurs voor f 7.10, later bij uitslijting aan f 7.25 verkocht. Gerst was zeer begeerd; voor de beste werd gaarne f 6.30, mindere f 6 a f 5.80 gekocht, geringe werd voor f 5.50 verlaten, puike Zomergerst f 6.10, mindere f 5.80 de mud. Walchersche Witte Boonen zeer begeerd en minder ter veil, aan f 9.40 en f 9.50 waren grage koopers. Bruine f 10.50 a f 10.25 naar deugd. Walchersche Paardenboonen zeer weinig ter veil, men kocht die met drift aan f 7.10 de mud, vele landlieden hielden op f 7.25 vast. Walchersche Groene Erwten hadden grage koopers, op de kook is f 9.30 a f 9.50 naar kwaliteit betaald. Zeeuwsche Paardenboonen niet ter veil. Zeeuwsche Groene Erwten f 9.25 gekocht. Koolzaad hield men algemeen op f 11 vast. Raapolie f 36.25, Patentolie f 38.50 en Lijnolie f 34 per vat op 6 weken, op contant f 1 per vat lager. Harde Lijnkoeken f 8.50 per 104 stuks.

LONDEN den 16 November.

SUIKER was zeer gevraagd en de omzet bestond uit 650 v. W.-Ind. tot vaste prijzen; 3200 b. Manilla tot 35/6 en 1000 b. beschadigd tot 35/; 350 v. Cuba Moscov. tot 36/9 a 39/; 800 b. Bengaal tot 27/6; 2850 v. Madras tot 28/6 a 29/6 en 1500 k. Havanna tot 36/6 a 39/. Geraffineerd was tot vorige prijzen gevraagd. — MELASSEN vaster; 50 v. St. Domingo bedongen 15/; 250 dito Cuba Mosc. 16/ en 50 dito Antigua 15/. — RUM stil; 500 v. Mauritius vonden nemers tot 1/7 a 1/7½ en 30 dito Demerara tot 2/1 a 2/2. — KOFFIJ prijshoudend. — THEE flaauw. — RIJST minder levendig, maar nog steeds vast. Omzet 5000 b. Rangoon tot 7/4½ en 2500 b. grootendeels Madras tot 9/. — KATOEN voortdurend zonder handel. — SALPETER vast; 250 b. Bengaal bedongen 34/3; 200 b. dito 37/3; 180 b. dito 37/9 en 440 b. dito 37/6. — JUTE flaauw; 200 b. zijn verkocht tot £ 11 a 19. — LIJNZAAD vaster. Eene partij Bombay is afgedaan tot 50/3; eene lading Odessa tot 47/9 en 2 dito Taganrog tot 47/. — METALEN. Zink vast; 75 t. vonden nemers tot £ 20.17/6.

LONDEN den 17 November.

SUIKER. In veiling zijn verkocht 800 v. Cuba tot 34/ a 45/ en 600 k. Havana tot 35/ a 45/. De markt is vast en sommige soorten 6 d. hooger. — KOFFIJ. 646 b. Plant. Ceylon bedongen 62/ a 68/6.

Scheepstijdingen.

Brouwersh.
18 nov. Niets gepasseerd.
(W.Z.W.—Z.W., stil.)

Hellevoet. *Aang.*
18 nov. *Hawk* (st.), Hull
Catharina Elisabeth, Lever, Holbeck
Cailif, Eckholm, Libau
Josephine, Rieke, Windau
de Hoop, Jonkhoff, Frederikstad
Jantina Gezina, de Haan, Odensee
Margrietha, de Groot, Riga
Vertrokken.
Zingari (st.), Hartlep.
Sirene, v. Gelderen, Marseille
Stettin Packet, Steffen, Stettin
De *Rotterdam* (st.), naar Marseille ligt in de Kanaalhaven.
De *Elve* (st.) is terug uit zee met schade aan de machine.
De *Mageritha*, Cafiero, ligt ter reede.
(Z.Z.W.—Z.W.)

Brielle *Aangek.*
18 nov. *Fijenoord* (st.), Londen
Cologne (st.), dito
Vertrokken.
Prins v. Oranje (st.), Duinkerken
De *Quebec Packet* is in den Put geankerd.
(Z.Z.W.—Z.W.)

Maassluis (ZW) *Vertr.*
18 nov. *Zeus*, Oversluizen, Bergen

Amsterdam *Vertr.*
17 nov. *Anna Maria Henr.*, Zwanenburg, Suriname
Beatrix, v. d. Wijk, Sunderland
18 *Orion*, Roelfsema, Genua

Texel (O.N.O.) *Aangek.*
17 nov. Zr. Ms. stoomschip *Cycloop*, Cherburg (l. v. Vlissingen)
Annechiena Elsina, Kuiper, Stettin
Clara Catinka, Winkle, Nestved
Pilgrim, Eckersberg, Frederikstad
Helena Catharina, Leeuwen, dito
Elisabeth, Duit, Droback
18 *Willem v. d. Voort*, Carst, St. Petersb.
Lucretia, Bragt, Dantzig
Vertrokken.
17 Russ. oorl. stooms. *Olaf*, komm. Weymann, Nizza
Vrouw Anna, Croes, Londen
Burgem. Huidekoper (st), Hull
Fem Söstre, Knudsen, Tonsberg
18 *Urania* (st.), Koningsb.

Vlie *Aangek.*
15 nov. *Æolus*, Schaafsma, St. Petersburg
Froukje, Koops, Wyburg
Cornelia Jantina, Kwint, Nerva
Noordster, Brouwer, Riga
Emma, Arends, Anclam
Johanna Margaretha, Wijnstok, Frederikst.
Emanuel, Schacht, Hamburg
Campegius Willem, Koster, dito

Vlissingen *Aang.*
17 nov. *Dankbaarheid*, Potjer, Koningsb.

—o—

Odessa *Vertr.*
5 nov. *Jeannette*, Lund, Holland
Heinrich, Niemann, dito
Sieberlina, Ringeling, Queenst. of Falmouth

Livorno *Aangek.*
10 nov. *Bérénice* (st.), Bakema, Amst. enz.
Vertrokken
10 *Ida Zijlker*, Hazewinkel, Amst.

Genua *Vertrokken*
11 nov. *Tweelingzusters*, Carst, Odessa

Havre *Aangek.*
16 nov. *Hollander* (s), Rott.

Liverpool *Aangek.*
17 nov. *Casilda*, Stafford, Rotterdam
Uitgeklaard.
16 *Jan Veenhoven Jr.*, Nip, Venetië en Ancona

Swansea *Aang.*
16 nov. *Margiena*, Smit, Jersey

Cardiff *Vertr.*
15 nov. *Johanna Paulina*, Wessels, Rotterdam

Guernsey *Aang.*
15 nov. *Admir. Windham*, Allcock, Rott.

Falmouth *Vertr.*
15 nov. *Rheine*, Hoffmann, (v. Rangoon) Bremen
Alberto, Granfelice, (v. Odessa) dito
(beiden niet naar Amst. vertrokken, zoo als in ons vorig N.° abusief uit de S. & M. Gazette was overgenomen.)

Reede van **St. Helen's**
Aangekomen.
16 nov. *Alma & Olga*, Osnabruck, Batavia n. Hamburg

Douvres *Binneng.*
16 nov. *James & Mary*, Massey, Poole n. Dordt

Ramsgate *Vertr.*
14 nov. *Harmanna Wilmink*, Wilmink, (v. Shields) Malaga
16 *Anna & Arnoldina*, v. Wijk, (v. Amst.) Triest

Londen *Aangek.*
17 nov. *Afiena*, Pluym, Groningen
Geerdina, Stuit, St. Pet.
Uitgeklaard
16 *Frouke Egberdina*, Lukje, Engelholm
Reina Arendina, Polee, dito

Gravesend *Aang.*
17 nov. *Catharina Hendrika*, Faber, Dokkum

Yarmouth *Aang.*
16 nov. *Twee Gezusters*, de Jong, N. Diep

Hartlepool *Aangek.*
14 nov. *Lucas Wildervank*, de Groot, Memel

Sunderland *Aang.*
15 nov. *Defiance*, Rowntree, Schiedam
Jane, Rowlands, N. Diep
Jacobus Begeman, Reijer, Groningen
Salisbury Harrison, Hall, Amsterdam
Maria & Elizabeth, Broderick, dito

Seaham *Aangek.*
15 nov. *Elisabeth*, Groning.

Shields *Aangek.*
16 nov. *Libra*, Wagenaar, Zwolle
Johanna Marchina, Koning, Zwolle
Juffer Garrelts, Redeker, Londen
Mars, Turnbull, Schied.
Walker, Douglas, dito
Waterhuizen, Oosterhuis, Groningen
Twee Gebroeders, Kooima, Amst.
Albion, Norman, Rott.
Meg Lee, Brown, dito
Vriendschap, Sterrenberg, Harlingen

Newcastle *Uitgekl.*
16 nov. *Battr. Battruida*, Scholtens, Kampen
Gijsbertha Wilhelmina, Priebee, Amsterdam
N. R. Gazfabriek, de Goede, Rotterdam
In lading.
Anna Maria, Seegers, Triest

Baai van **Hollesley**
Binnengeloopen.
15 nov. *Cairo*, Wooster, Rott. n. Sunderland

Glasgow *Aang.*
15 nov. *Henriette Alida*, de Vries, Groningen

Leith *Aangek.*
12 nov. *Pieter*, Oostervink, Dantzig

Hamburg *Vertr.*
17 nov. *Geertruida Femina*, Bakker, Livorno

Altona *Aangekomen*
17 nov. *Elisabeth*, Wilts, Amsterdam

Op de **Elve** *Aangek.*
16 nov. *Aukjen*, v. Peer, Hull

Cuxhaven *Aangek.*
16 nov. *Jantina*, Drent, Rott.
Margaretha, Klöfkorn, Amsterdam
Vertrokken.
Gustav & Ernst, Hansen, Makasser
Columbus, Breckwoldt, Curaçao

Bremerhav. *Aang.*
15 nov. *Bernhardine*, Klöfkorn, Amst.
Vertrokken.
16 *Janna Adriana*, Franken, Shields

Stralsund *Aangek.*
10 nov. *Johanna Sophia*, Niemann, Harlingen

Swinemunde *Vertr.*
15 nov. *Otto*, Faber, Holland

Dantzig *Vert.*
14 nov. *Frouwina*, Duit, Antwerpen
Willemina Klasina, de Jonge, Bremen
15 *Hendrika Margaretha*, Freije, Brussel
Jonge Pieter, Colle, Rott.
Alida Elisabeth, Potjewijd, Harlingen
Twee Gebroeders, Hitman, Amst.
Libra, Lohman, dito
Urania, Banting, dito
Zeelust, Holvast, dito

Pillau *Aangek.*
14 nov. *Anna Paulowna* (s), de Haan, Kroonstad

Memel *Aangek.*
13 nov. *Elisabeth Helena*, Strootman, Hamburg

Christiania *Vertr.*
10 nov. *Catharina*, Slinger, Frankrijk

Kopenhagen *Aangek.*
15 nov. *Emily*, Petersen, Batavia
Johannes, Voogdt, Boness

Tonningen *Aangek.*
13 nov. *Vrouw Elisabeth*, Top, Hartlepool n. Friedrichstadt
Sjamke, Egberts, Amst. n. Flensburg
Gezina Elsina, Deen, Buxtehude n. Malmoe
Onderneming, Bekkering, Stettin n. Bremen
14 *Jantje Tuinema*, Sikkens, Brake n. Ystad
Nachina Lammechina, Rijnberg, d.° n. Mullerup
Luctor & Emergo, Kuipers, Dokkum n. Aarhuus
15 *Allegonda Margr.*, Gort, Memel n. Bremen
Twee Gezust., Drewes, dito n. Harlingen
Aurora, de Haan, Amst.

—o—

Ostende 16 november. Heden morgen is dwars voor Middelkerke gestrand de Pruiss. bark *Magellan*, kapit. Baacke, met hout en zink van Stettin naar Liverpool bestemd. De bemanning is gered. — Heden namiddag is alhier binnengesleept de loodskotter n.° 6, stuurman de Jong, hebbende in den afgeloopen nacht op de hoogte van Westkapelle den mast gebroken.

Elseneur 16 nov. Het Pruiss. schroefstoomschip *Charles J. Mare*, kapt. Tetzlaff, van Amst. n. St. Petersburg, heeft gisteren nacht op de hoogte van Anholt de as gebroken, doch de reis onder zeil voortgezet; is gisteren namiddag alhier ter reede gekomen en des avonds naar Kopenhagen vertrokken om aldaar de schade te herstellen.

Liverpool 16 nov. Het schip *Excelsior*, van New-Orleans naar Europa, was den 3 november op de hoogte van Charleston, zijnde lek en de bemanning in opstand.

Palermo 12 nov. De brigantijnschepen *Agnes Sophie*, k. Shanks, *Joseph Marianne*, k. Lesquel, en *Laure Alexandrine*, kapit. Cailloux, zijn alhier verongelukt, doch de equipagiën gered.

Konstantinopel 16 nov. Vreeselijk weder in de Zwarte Zee. Nabij Kilia verongelukt de brik *Elizabeth*, kapit. Garrick, met gerst van Galatz, 8 man gered, en de brik *Madras*, k. Paterson, met gerst van Sulina; de kapitein en drie man zijn gered.

—o—

17 nov. De wind te **Falmouth** N. W. en te **Deal** Z. Z. O.

—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 19 nov.: 1ste getijde 10 ure 49 min.; 2de getijde 11 ure 13 min.

Arnhem. Waterhoogte 17 nov. 1.61 el.

Keulen. Rijnhoogte 17 nov. 7 v. 7 d. Rijnl.

50 t. tot £ 21.5 en 25 t. tot £ 21.10. Schotsch IJzer vast 52/3. — OLIEN. Lijn vast 27/6, te Hull 27/3 a 27/6. Raap- hooger; bruine 37/ a 37/6; blanke 39/6 a 41/. Terpentijn- flaauw; Eng. 34/; Amerik. 34/6 a 35/. — TALK stil maar vast; disp. 59/, Jan./Maart 58/.

ANTWERPEN den 17 November.

GRANEN. Tarwe vast. Inl. Rogge *f* 8¼; Odessa dito zeilende *f* 7⅜. Gerst veel aangeboden; Zweeds. *f* 7½. Oliezaden vast; 600 vtjs. Riga Zaai Lijnzaad bedongen *f* 22. — WOL. De omzet dezer week bedraagt 100 b. B.-A. en M.-V. — RIJST. Men meldt ons den verkoop van 1077 b. gep. Necransie tot ferme prijzen. — Van VERWWAREN zijn afgedaan 504 k. Extr. van Campêchehout tot fr. 43.

HAVRE den 15 November.

KATOEN. De markt is heden natuurlijk stiller dan gisteren; 400 b. disp. zijn verkocht. — In KOFFIJ ging niets om. — Van SUIKER zijn slechts 5 v. Antilles tot fr. 58 gedaan. — HUIDEN. 490 st. gez. B.-A. Paardenvellen bedongen fr. 12¾. — POTASCH. Voor 10 v. 2a Amerik. betaalde men fr. 37. — RIJST. 56 tiersjes Carolina bedongen fr. 32 a fr. 32.62½. — WOL blijft gevraagd. Omzet 110 b. Peru tot fr. 2.20. — VERWHOUT. Men meldt ons den verkoop van 350 t. Carmen Campêchehout tot fr. 9.

HAMBURG den 17 November.

KOFFIJ iets vaster; dagelijks goede omzettingen voor cons. — ZINK. 5000 ctr. loco op termijn en zeilende tot 13⅜, 500 ctr. zeilende tot 13 7/16 afgedaan. — RAAPOLIE per Nov. 23⅞, per Mei 24⅝. — GRANEN. Tarwe in loco 1 a 2 m. hooger betaald, doch de markt sluit stiller; op het najaar vast, op het voorjaar tot de prijzen van gisteren afgegeven. Rogge in loco iets vaster; 83 ℔ Koningsb. op het voorjaar met 77 m. b. betaald.

NEW-YORK den 5 November.

KATOEN levendig en vast. Omzet heden 5000 b. middl. Upland 11⅝ c. — MEEL 5 a 10 c. lager. Super State $ 4.70 a 4.75. — TARWE nominaal en 2 a 5 c. lager. — SPEK is beter in vaten 10 a 11 c. — SUIKER gewild.

NEW-ORLEANS den 4 November.

KATOEN vaster na de ontvangst der mail. Omzet 18/m. b. middl. bedong 10¾ a 11 d. Omzet dezer week 73/m. b.; aanvoer 70/m. b. tegen 66/m. in A°. p°.; uitvoer tot heden 264/m.; voorraad 286/m. b. tegen 114/m. b. in A°. p°. — VRACHTEN naar Liverpool voor Katoen 9—16 d.

MOBILE den 4 November.

KATOEN vast en ⅛ c. hooger. Omzet heden 5500 b. middl. 10⅝ a 10¾ c. Omzet dezer week 28,500; aanvoer 22,500 b. tegen 22/m. b. in A°. p°. Voorraad 111,500 b.

Advertentien.

VIJFTIGJARIGE HUWELIJKSVEREENIGING
van
CEZAR OUWENEEL
en
SOPHIA DE KEIZER.
Rotterdam 19 *November* 1859.

Bevallen van een' ZOON *R. SUERMONDT*, geb. CRIELLAERT.
Rotterdam 15 *November* 1859.

Bevallen van eene DOCHTER *M. M. P. VAN OVERZEE*, S'GRAUWEN.
Londen 17 *November* 1859.

Bevallen van eene DOCHTER *A. BESSELAAR*, SCHIPPER.
Rotterdam 18 *November* 1859.

Bevallen van een' ZOON *J. J. WISCHERHOFF*, geb. DENIER VAN DER GON.
Rotterdam 18 *November* 1859.
Eenige kennisgeving.

Heden overleed, tot mijne diepe smart, mijne innig geliefde Echtgenoot, ALIDA GEERTRUIA VAN ROSSEM, in den ouderdom van negen en dertig jaren. Uit een allergelukkigst Huwelijk van veertien jaren laat zij mij vier Kinderen achter, voor wie zij eene trouwe Moeder was.

Rotterdam
16 *November* 1859. W. FRANCKEN *Az.*

Heden overleed, tot mijne, mijnen Vader en mijner Kinderen droefheid, mijn geliefde Echtgenoot ABRAHAM KOOLHAALDER, in den ouderdom van 55 jaar. Hevige koortsen maakten een einde aan zijn ons dierbaar leven.

Vlaardingen NEELTJE KOOLHAALDER,
15 *November* 1859. geb. Kos.

Aan de LEDEN der **Inrigting voor Doofstommen Onderwijs** te *Rotterdam* wordt, ingevolge Art. 39 van het Reglement, kennis gegeven, dat ZATURDAG den 26 NOVEMBER aanstaande, des namiddags ten 2 ure, in het Lokaal der Inrigting, aan den **Coolsingel**, wijk 14 n.° 564, te Rotterdam, ter behandeling eener gewigtige aangelegenheid, zal worden gehouden eene **BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING**, tot de Bijwoning waarvan de Leden mits deze beleefdelijk worden uitgenoodigd.

Het Bestuur der Inrigting voor Doofstommen-Onderwijs te Rotterdam,
Dr. J. B. MOLEWATER, *Voorzitter.*
A. SIJMONS, *Secretaris.*
Rotterdam 18 *November* 1859.

De COMMISSIE van ADMINISTRATIE over het **Ziekenhuis**, aan den Coolsingel te Rotterdam, is voornemens, onder nadere goedkeuring van Burgemeester en Wethouders dier Gemeente, op Vrijdag den 2 December 1859, des avonds ten zes ure, aan te besteden:

De navolgende ARTIKELEN, te leveren ten behoeve van genoemd Gesticht gedurende het jaar 1860.

Rund- en Kalfsvleesch.	*Bruine Suiker.*
Varkensvleesch.	*Siroop.*
Goudsche Kaas.	*Koffij.*
Leidsche Kaas.	*Salade Olie.*
Zout.	*Bier.*
Zachte Zeep.	*Zoete Melk.*
Harde Marseillaansche Zeep.	*Gekarnde Melk.*
Soda.	*Beschuit.*
Rijst.	*Aalbessensap.*
Gort.	*Aardappelen.*
Boekweiten Grutten.	*Roode Bordeaux Wijn.*
Geparelde Gerst.	*Rijn Wijn.*
Stijfsel.	*Mallaga Wijn.*
Witte Broodsuiker.	*Thee.*

De Voorwaarden der Aanbesteding liggen ter lezing op het Bureau in het Ziekenhuis, alwaar tevens de Monsters van sommige Artikelen voorhanden zijn.

Van den Wijn en de Thee is de prijs vastgesteld en moeten de Proeven en Monsters worden ingeleverd vóór of op den 23sten November 1859.

HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VAN LANDBOUW.

AFDEELING
Rotterdam, Schiedam en Omstreken.

Algemeene Vergadering,

op MAANDAG den 21 NOVEMBER 1859,
des middags ten 12 ure,
in de Stads-Herberg „DE ROMEIN",
even buiten de Delftsche Poort te Rotterdam.

Punten ter Behandeling:

1.° MEDEDEELINGEN VAN HET BESTUUR.
2.° VERSLAG VAN AFGEVAARDIGDEN ter Algemeene Vergadering.
3.° BENOEMING van drie nieuwe Leden voor het Bestuur.
4.° BESLUITEN omtrent de te houden Afdeelings-Tentoonstelling in 1860.

AANKONDIGING.

Bij Vonnis van de Arrondissements-Regtbank te Brielle, op den negentienden Augustus 1800 negen en vijftig bij Verstek gewezen, op de grosse geregistreerd en overeenkomstig de voorschriften der Wet beteekend, is, ten verzoeke van **MARINA WOLFERT**, Huisvrouw van **JAN SCHUDDEBEURS**, *Bouwman*, wonende te Dirksland, het tusschen haar en gezegden haren Man bestaande HUWELIJK verklaard door **Echtscheiding** te zijn **ontbonden**, met alle wettige gevolgen van dien en veroordeeling van den gezegden SCHUDDEBEURS in de Kosten.

En geschiedt hiervan bij deze Aankondiging ter voldoening aan Art. 828 van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering.

Voor Uittreksel uit het voormeld Vonnis,
J. A. VAN DEN BROEK,
Procureur van de Eischeresse.

NEDERLANDSCHE STOOMBOOT-REEDERIJ.

AFVAART *BOOMPJES.*

Door den verbeterden Waterstand is de **DIENST**, van af **Maandag den 31 October 1859**, voorloopig als volgt vastgesteld:

Dagelijks, met uitzondering van **Donderdag**, van ROTTERDAM langs NIJMEGEN naar MANNHEIM en tusschen gelegen Plaatsen, des morgens ten **8** ure.

Dagelijks, met uitzondering van **Donderdag**, van NIJMEGEN naar ROTTERDAM, des morgens ten **7** ure.

De Stoombooten dezer Reederij hebben op het Dek **Glas-Paviljoen** en ieder **twee Slaapkamertjes**, welke voor ééne Reis *af te huren* zijn.

		G. K.	V. K.
VRACHT:	Van ROTTERDAM naar NIJMEGEN....	*f* 1.80.	*f* 1.10.
	„ „ „ KEULEN.......	*f* 3.75.	*f* 2.35.
	„ „ „ MANNHEIM....	*f* 9.35.	*f* 5.85.

Nadere informatien zijn te bekomen bij de **Nederlandsche Stoomboot-Reederij** te Rotterdam.

NEDERLANDSCHE STOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ.

ROTTERDAM-LONDEN.

In directe verbinding met de Stoombooten van de Nederlandsche Stoomboot-Reederij *van* en *naar* alle Plaatsen aan den Rijn.

NOVEMBER 1859.

BATAVIER — W. Smith.

Van ROTTERDAM naar LONDEN,
Dingsdag 22, 's morgens ten **9** ure. | **Dingsdag 29**, 's morgens ten **8** ure.
Van LONDEN naar ROTTERDAM,
Iederen Zondag, des morgens ten 11 ure, van de *Dublin-Werf*.

FIJENOORD — H. Rolfe.

Van ROTTERDAM naar LONDEN,
Zondag 20, 's morgens ten **7** ure. | **Zondag 27**, 's morgens ten **10** ure.
Van LONDEN naar ROTTERDAM,
Donderdag 24, 's morgens ten **8** ure.

In verbinding met de *naar* en *van* MANHEIM en tusschen gelegene Plaatsen aan den Rijn varende Stoombooten der Nederlandsche Stoomboot-Reederij.

Nadere informatien zijn te bekomen bij de Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij, in de Boompjes te Rotterdam, bij alle Agenten der Nederlandsche Stoomboot-Reederij en aan de Expeditie-Kantoren van de Heeren J. P. KOENS & Co.

ROTTERDAM-HAVRE.

Het Stoomschip SEINE, Kapitein *Wittenberg*,
vertrekt naar HAVRE ***Dingsdag den 22 November.***

ROTTERDAM-BORDEAUX.

Het Stoomschip HOLLANDER, Kapitein *van Putten*,
vertrekt naar BORDEAUX ***Woensdag den 23 November.***
Adres bij SMITH & Co., te Rotterdam.

Tegen 1 Januarij 1860 wordt op een **Commissionairs-Kantoor** te Rotterdam gevraagd een

JONGSTE BEDIENDE,

eene goede Hand **Schrijvende** en niet onbekend met **Vreemde Talen.** Verder een

BOEKHOUDER,

die eenige uren daags beschikbaar heeft tot het **Bijhouden** van **Journaal** en **Grootboek.** Adres, met eigenhandig geschreven Brieven, *franco*, onder letter A, bij den Boekhandelaar W. WENK, aan de Noordblaak.

Te *Rotterdam* wordt **gevraagd**, tegen Januarij aanstaande of nog vroeger, eene

KINDERMEID,

die bekwaam is ter Verzorging van zeer jeugdige Kinderen, van de P. G. en niet beneden de 28 jaren, goed kunnende **Naaijen** en **Mazen** en ook eenigzins met de **Wasch** bekend. Hierop reflecterende, adressere men zich **wijk 1, n°. 348.**

Eene Gehuwde VROUW,

van middelbare jaren, van de Protestantsche Godsdienst, over eenige dagen van de week te beschikken hebbende, zag zich gaarne voor dien tijd geplaatst als **STRIJKSTER** in een Fatsoenlijk Gezin, kunnende goed met de **Wasch** omgaan etc. Kunnende bewijzen zoo van bekwaamheid als goed gedrag overleggen. Hierop reflecterende adres aan het Bureau dezer Courant, of met Brieven onder letter A.

SPAANSCHE KASTANJES.

Van Bilbao zijn te Vlaardingen aangebragt, per **de Maas**, Kapitein *W. Post*, **PUIKE KASTANJES**, welke bij den Reeder, voor **matigen Prijs**, te bekomen zijn.

A. HOOGENDIJK Jz.

J. N. VAN HOUTEN, M. BREUKELMAN, C. W. BREUKELMAN en J. N. VAN HOUTEN Jr., Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag 23 November 1859, te Rotterdam, publiek Veilen:

4287 Singapore HUIDEN,
8265 Madras DITO.

Aangevoerd met de Schepen *Sterling*, *Sonora*, *Bengal Emperor* en *Madras;* waarvan de Notitie en Beschrijving bij tijds zullen worden uitgegeven.

DE

ONROERENDE GOEDEREN,

bestaande in: N.° 1, **Twee WOONHUIZEN**, met PAKHUIS en ERVE, aan de Gelderschekade en aan de noordzijde van de Wijnstraat, wijk 2, ns. 58 en 75; N.° 2, een **HUIS**, met KANTOOR, PAKHUIS en ERVE, aan de noordzijde van de Wijnhaven, nabij de Gelderschekade en achter uitkomende in de Wijnstraat, wijk 2, n.° 197; N.° 3, een **WINKELHUIS**, met ACHTERHUIS, BOVENHUIS en ERVE, aan de oostzijde van de Leuvehaven, wijk 1, n.° 220; N.° 4, een **HUIS**, met BOVENHUIS en ERVE, aan de Noordblaak, op den oosthoek van de Nieuwstraat, wijk 4, n.° 138, en N.° 5, een **WINKELHUIS**, met BOVENHUIS en ERVE, in de kromte van den Open Rijstuin, wijk 11, n.° 76, allen te Rotterdam, ll. Woensdag door de Notarissen *DALEN en LAMBERT*, in het Locaal der Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade te Rotterdam, geveild, zullen op Woensdag den 23 November 1859, des namiddags ten 5 ure, door voornoemde Notarissen, ter zelfder plaatse, worden **Afgeslagen.**

De Makelaars F. N. MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT, W. VAN DAM *H. H. Zoon*, W. H. MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT en B. C. D. HANEGRAAFF, te Rotterdam, zijn van meening, op last van hunnen Meester, op Dingsdag den 22 November 1859, des middags ten twaalf en een kwart ure, in de Zaal op de Scheepmakershaven, wijk 1, n.° 499, publiek te Veilen:

Het *Nederlandsch* **snelzeilend gekoperd** en **kopervast**

BARKSCHIP
Koophandel,

laatst gevoerd door Kapitein **Visser**, volgens Meetbrief lang 31 El 90 Duim, wijd 5 El 61 Duim, hol 3 El 36 Duim, en alzoo groot **267 Tonnen** of **141 Lasten**, met al deszelfs RONDHOUT, STAAND en LOOPEND WANT, ANKERS, KETTINGEN, TOUWEN, ZEILEN en verdere SCHEEPSGEREEDSCHAPPEN, zoo als hetzelve is liggende bij de Houtbrug te Rotterdam.

Voorts zal nog geveild worden een' **CHRONOMETER.**

Voorts nog:

N.° 1. **1/64 AANDEEL** in het Nederlandsche BARKSCHIP ***Antonia Geertruida***, gevoerd door Kapitein **D. Forbes Browning**, groot 367 Lasten; liggende te Amsterdam.

N.° 2. **1/64 AANDEEL** dito dito.

Het BESTUUR der Polders **Varkensoord** en **Karnemelksland** brengt ter kennis van Belanghebbenden, dat het voornemens is op Donderdag 24 November 1859, des morgens ten *tien* ure, in den **Hollandschen Tuin** te IJsselmonde, over te gaan tot den OPENBAREN VERKOOP van:

Eenige Percelen

HOUT en RIET,

staande langs de Buitenkade, Gorskade en in de Aanwassen van den polder Varkensoord.

IJsselmonde 11 *November* 1859.

Namens voormeld Bestuur,
De Secretaris,
J. J. SPEELMAN.

De Notaris *JAN LEENDERT LOS*, gevestigd te Klaaswaal, is voornemens op Woensdagen den 23 November 1859 bij Veiling en den 30 November daaraanvolgende bij Afslag en Toewijzing, beide dagen 's voormiddags 11 ure, ten Herberge van *Johannes van Dis*, te Klaaswaal, in het openbaar te Verkoopen:

1.° Eene kapitale **BOUWWONING**, benevens vijf en zestig Bunders 04 Roeden 92 Ellen **ERF, WERF, TUIN, BOOMGAARD, BOUW-** en **WEILANDEN**, aan en bij elkander gelegen in den polder Klein Cromstrijen, gemeente Klaaswaal, belendende aan Landen van den Heer *P. den Hartigh* en anderen. Kadaster sectie letter B. n.s 24, 35 tot en met 52 en 55.

2.° Elf Bunders 31 Roeden 20 Ellen **WEILAND**, in 4 Percelen, gelegen in Sint Anthoniepolder, gemeente Maasdam, belend aan Landen van den Heer *J. van der Linden* en anderen. Kadaster sectie letter C, n.s 365, 394, 395, 472, 473, 487 en 488.

3.° Drie en dertig Bunders 34 Roeden 60 Ellen **WEILAND**, in 7 Percelen, gelegen in den polder het Oudeland van en te Strijen, belend aan Landen van den Heer *P. de Jongste* en anderen. Kadaster sectie letter D, n.s 60, 63, 64, 167, 200, 201, 268, 269, 270, 273 tot en met 276, 435 en 436.

Zijnde de Bouwwoning en Landen in Huur bij de Gebroeders *Niemantsverdriet*, te Klaaswaal, tot en over den jare 1868, om *f* 36 per Bunder 's jaars, terwijl de overige Percelen meerendeels dadelijk zijn te aanvaarden. Alles breeder bij Billetten omschreven.

Informatien zijn te bekomen bij de Heeren P. MAASDAM *Gz.*, te Klaaswaal; J. VAN DER LINDEN *Hz.*, te Maasdam, en den Notaris LOS voormeld.

Bij ***MARTINUS NIJHOFF***, te 's Gravenhage, ziet het licht:

Het Geslacht van
WAESBERGHE.

Eene bijdrage tot de Geschiedenis der Boekdrukkunst en van den Boekhandel in Nederland,
DOOR
Dr A. M. LEDEBOER.

Een Deel gr. 8°, met Portret en 16 Houtgravures en genealog. Tabellen **Prijs *f* 3.**

Rotterdamsche
SCHOUWBURG.

Directie: ***J. Eduard de Vries.***
ZATURDAG 19 NOVEMBER 1859:

ADRIENNE LECOUVREUR,

Tooneelspel in vijf Bedrijven, van *Scribe* en *Legouvé*.
GEVOLGD DOOR:

Als twee droppels Water,

Blijspel in één Bedrijf, door *H. Lille.*
Aanvang ten HALF ZEVEN ure precies.

Prijzen der Plaatsen:

Balcon........	*f* 2.—.	Parterre......	*f* 0.75.
Loge.........	- 1.—.	Galerij.......	- 0.30.

NIEUWE SCHOUWBURG
op de Kruiskade.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE TOONEELISTEN,
Directie: ***BREEDÉ & VALOIS.***
ZATURDAG 19 NOVEMBER 1859:

De Jeugd der Musketiers,

Drama in 11 Tafereelen, met een Voorspel **de Pastorij** (ontleend aan den bekenden Roman *les trois Mousquetaires*, van *Alex. Dumas*); met Nieuwe Costumes en verderen Tooneelmatigen Toestel. Nooit alhier vertoond.

Aanvang ten HALF ZEVEN ure.

Théâtre de Rotterdam.

Direction du Théâtre Royal Français.
MERCREDI 23 NOVEMBRE 1859:

L'ÉTOILE DU NORD,

Poême Lyrique à grand Spectacle en 3 Actes.
Musique de *Meijerbeer.*

Finale du 2 Acte, executée par trois Orchestres, Ballet et Manoeuvres Militaires, tous ses Décors, Costumes et Accessoires etc., etc.

On commencera à 6½ heures.

VERTREK der SPOORTREINEN.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam: 7.30, 11.40, 3.30, 6.30.
„ „ alleen n. 's Hage: 9.45 's morg. en 9.35 's av.
„ Amst. naar Rotterdam: 8.30, 11.30, 4.30, 7.30.
„ 's Hage alleen n. Rott.: 8.30. 's morg. en 3.40 's midd.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rott. naar Antwerpen en Breda: 10.15, 3.—.
„ Dordrecht naar Rotterdam: .... 10.40, 3.20.
„ Breda naar Antwerpen en Rott.: 6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk: 5.20.
„ Antwerpen naar Breda en Rott.: 7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk: 5.25.

Rhijn-Spoorweg.

Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.15, 7.15.
Amst.n.Utr.,Rott.,Arnh.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.—, 7.45.
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.30, 6.50,—
Utr.n.Rott.6.30.— Utr.n.Amst. 6.45, beide behalve Zondags.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.

BIJBLAD,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

van ZATURDAG 19 November 1859, N.o 276.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Vrijdag 18 November.

Voortzetting der beraadslagingen over het ontwerp betrekkelijk de SPOORWEGEN.

De heer *Tets van Goudriaan*, Minister van Binnenlandsche Zaken, begon met de verklaring, dat hij niet zou terugkomen op al hetgeen betrekkelijk de rigting en de houding der Regering op nieuw was aangevoerd; hij zou immers niets anders kunnen doen dan herhalen hetgeen hij reeds gezegd had, en derhalve verwees hij naar zijne eerste rede en naar de verschillende gewisselde stukken. Op den voorgrond stelde de Minister de vraag tot die leden, welke in het algemeen het plan der Regering goedgekeurd hadden, maar alleen bedenkingen hadden tegen onderdeelen of tegen het gemis van enkele lijnen, of het in hun eigen meening niet raadzamer ware om over ondergeschikte bezwaren heen te stappen, dan het geheele plan aan eene gansch onzekere toekomst prijs te geven.

Daarna de nieuw bijgebragte hoofdbedenkingen beantwoordende, gaf de Minister het volgende in substantie te kennen:

Eenige weken geleden hadden de concessionarissen van de Noorderlijn schriftelijk verklaard dat zij bereid waren de lijn van Leeuwarden tot Meppel te ondernemen op dezelfde voorwaarden als de thans geconcessioneerde lijnen, zoodra deze tot wet zouden zijn geworden. De Minister vertrouwde dat deze mededeeling de voorstanders van bedoelde lijn zou bevredigen.

Ten aanzien van het bezwaar betrekkelijk het niet hooren van den Raad van State herhaalde de Minister hetgeen hij daaromtrent reeds eenmaal had medegedeeld, en ten betooge dat in behandeling zijnde wetsontwerpen nimmer ten tweeden male bij den Raad van State werden onderzocht, haalde de Minister aan de dezer dagen op nieuw ingekomen wetsontwerpen betrekkelijk het begraven van lijken en betrekkelijk de landverhuizers, waarin wijzigingen gebragt waren, doch die niet op nieuw aan den Raad van State waren verzonden. De Minister hield vol dat, indien men daarin bij deze wet zag een strijd tegen de Grondwet, de overgroote meerderheid onzer wetten ongrondwettig zou zijn.

Voorts toonde de Minister uit de gewisselde stukken aan, dat de Regering van den beginne af met het oog op den aandrang van Pruissen tot aansluiting bij Nijmegen, tot den oostelijken overgang had besloten. Die aandrang van Pruissen was zoo weinig eerst in de laatste dagen gebruikt als middel van verdediging, gelijk men had beweerd, dat de Minister van Buitenl. Zaken reeds op 2 december 1856 had verklaard dat de onderhandelingen daarover geopend waren. De Minister deelde tevens mede dat zonder die aansluiting te Nijmegen van Pruissen niet zou zijn te verkrijgen de aansluiting te Venlo, en dat derhalve het wijselijk ware die aansluiting mogelijk te maken.

Op eene daartoe betrekkelijke vraag van den heer van Hoëvell, zeide de Minister dat het steeds in de bedoeling der Regering had gelegen om de lijn van Zutphen naar Enschedé om te buigen over Delden naar Hengelo; en in antwoord op eene bedenking van den heer van Nispen antwoordde de Minister, dat bij den bouw der bruggen alle noodige voorzorgen zullen worden genomen om de omliggende landen zooveel mogelijk tegen rampen te beveiligen.

Het bezwaar, dat het plan van den heer Fijnje bij het Ministerie niet was onderzocht, wederlegde de Minister door te betoogen dat het niet was de roeping der ambtenaren van den waterstaat om alle plannen die particulieren mogten goedvinden, en dan nog wel ter elfder ure, in te zenden, te onderzoeken; te minder wanneer door de Regering zelve reeds omtrent een ander plan was overeengekomen. Eerst dan, wanneer de voordragt zou zijn verworpen, zou de Regering alle andere plannen doen onderzoeken.

Wat aangaat de omstandigheid dat aan de concessionarissen meer geld werd toegestaan voor de brug over den Moerdijk, dan zij zelve hadden gevraagd, was de reden daarvan eenvoudig deze: dat een herhaald onderzoek van den Waterstaat had doen zien dat de raming der concessionarissen te laag was, en dat men dus, ten einde later moeijelijkheden te voorkomen, gemeend heeft het bedrag der kosten te moeten ramen, op grond van dat onderzoek van den Waterstaat.

De vraag omtrent den stand van zaken met betrekking tot de lijn van Utrecht naar Zwolle werd door den Minister in dier voege beantwoord, dat de ondernemers tot dusver uit 's Lands kas geene ondersteuning hadden gevraagd; dat zoodra zulks geschieden mogt, dit een punt van nadere overweging zou uitmaken; doch dat nu reeds bevelen waren gegeven om die onderneming zoo veel mogelijk administratief behulpzaam te zijn.

De voorstelling, door den heer Kingma gegeven, betrekkelijk de questie van de subsidiën van de Prov. Staten en sommige gemeenten van Friesland, werd door den Minister als niet juist bestreden. Het was wel niet aannemelijk dat Prov. Staten en gemeentebesturen zich zouden hebben laten dwingen, niet om te berusten in het plan der Regering, maar om uit openbare kassen ondersteuning te geven voor datgene, wat dan in strijd met het belang van die provincie of van die gemeenten zijn zou.

Ten aanzien van de vraag, welke regeling de Regering zich voorstelde met betrekking tot den aanleg van den weg in de rigting van Rheine, verklaarde de Minister dat, voor zooveel zulks van de Regering zou afhangen, die weg een der eersten zou zijn, welke zouden worden aangelegd; dat evenwel omtrent de aansluiting nog geene onderhandeling was aangeknoopt, omdat de Regering vooraf over het lot der wet wenschte beslist te zien, doch dat die onderhandelingen dadelijk na de aanneming der wet zouden worden geopend.

De heer *van Bosse*, Minister van Finantien, wees in den aanvang zijner rede op de omstandigheid, dat de tegenstanders, die nu betoogden dat de voordeelen aan de concessionarissen toegestaan, niet voldoende waren, eerst beweerd hadden dat die voordeelen veel te groot waren, en dat juist in die laatste bewering de grond was gelegen, waarom de Regering ook na de veranderde tijdsomstandigheden bezwaar had gemaakt om het bedrag der renteguarantie te verhoogen. Indien nu blijken mogt dat geen geld ware te verkrijgen, het zou alleen een bewijs zijn, dat men de voordeelen voor de concessionarissen bedongen vroeger ten onregte als te hoog had afgeschilderd. Intusschen kon de Minister nu verklaren, dat hem dezer dagen een schriftelijk bewijs was vertoond dat voor de Zuiderlijn alle kapitalen voor de meest omvattende werken zullen worden gevonden en dat hij tevens de zeer gegronde hoop had, dat die kapitalen evenmin zouden ontbreken wat de Noorderlijn betreft. Voorts trad de Minister in een nieuw betoog om aan te toonen dat de concessien, in verband met het Wetboek van koophandel. voldoende waarborgen opleveren voor het vormen van de vennootschap en voor de uitvoering der bij de concessie omschreven werken, en dat op het niet voldoen aan de gestelde voorwaarden de straf was gesteld van vervallenverklaring der concessie. Zoo ook was de vrees ongegrond dat de concessionarissen bij het overdoen der concessie het behalen van winsten zouden beoogen, daar niet alleen de statuten der vennootschap door de Regering moesten worden bekrachtigd. maar ook de balans der onderneming aan hare goedkeuring moest worden onderworpen.

Ten aanzien van de finantiële bezwaren, bovenal door de heeren van Nispen en van Hall geopperd, nam de Minister slechts enkele punten op. De Minister betoogde, dat er na aftrek van de 5 millioen. die hij voornemens was op nieuw te amortiseren, nog 18 millioen in kas zouden zijn, in de ruimste mate voldoende voor de behoeften in de jaren 1859, 1860 en 1861. Hij herinnerde echter op nieuw, dat ook vroegere amortisatiewetten door de Kamer slechts waren aangenomen, na de formeele verklaring der Regering, dat zij, niettegenstaande die amortisatien, het geheele spoorwegstelsel zou volhouden en dat zij zich voorbehield om des noodig de reeds ingekochte schuld weder uit te geven.

De Minister trad daarna in eene becijfering om nog nader zijne stelling te bewijzen. dat de vermeerdering van uitgaven niet overtrof het bedrag der rentebesparing. In 1858 hadden alle uitgaven bedragen *f* 73.024,000. De uitgaven in 1860 zouden bedragen *f* 73,330.000, daarvan moesten echter worden afgetrokken *f* 701,014 voor het loodswezen, welke uitgave op de begrooting van 1858 niet voorkomt, en die grootelijks onder de inkomsten wordt vergoed. Voegde men daarbij het bedrag der rentebesparing uit de voor te dragen amortisatie voortvloeijende, dan zou de begrooting van 1860 bijna *f* 700,000, lager zijn dan van 1858. De rentebesparing werd dus door de uitgaven niet overtroffen. Men had den Minister ook niet regt begrepen, toen men hem voorstelde ongerust te zijn over de gevolgen van het voorgedragen plan. Zeker was het een bezwaar om tot zoo groote uitgaven te besluiten, maar ongerust was de Minister niet. Dit te minder, daar men niet kon ontkennen, dat de Regering minder dan vroeger rekening maakte op de bijdragen van de Kolonien. Wel is waar werd ook vroeger op die bijdragen minder gerekend; maar toen schafte men belastingen af, en deed men op grond van die bijdragen eene groote buitengewone uitgave voor de Marine. Zeker was het dat voor het jaar 1860 1 millioen minder voor die bijdragen werd gerekend.

De Minister staafde daarna nog nader zijn eerste betoog omtrent de progressie in de opbrengst der belastingen; erkende wel de mogelijkheid van de daling der prijzen van de koloniale producten, maar gevoelde daarvoor geene overmatige vrees, indien hij in overweging nam, dat ook in andere kolonien de vermeerdering van productie niet gelijken tred hield met de steeds toenemende consumtie.

Den heer Wintgens beantwoordende, zeide de Minister onder anderen dat, toen de wetten voor de spoorwegen in Frankrijk gemaakt werden, die wegen bij de kapitalisten in groot crediet stonden; dat de kapitalen als het ware de Regering om concessien naliepen; doch dat deze tijd voorbij was, daar nu meer vraag was naar kapitaal dan aanbod. Over de verwijten van dien spreker betrekkelijk de toegevende houding der Regering, wilde de Minister niet uitweiden, maar alleen zeggen, dat het hem bevreemd had den naam van dienzelfden spreker te vinden onder een voorstel (dat van den heer Thorbecke), dat de strekking heeft om eene poging aan te wenden, de Regering te dwingen tot het volgen der zienswijze van de Kamer. Eindelijk verklaarde de Minister dat, indien hij gesproken had van hetgeen de Regering wilde doen voor Amsterdam, dit niet was geweest het strelen van locale belangen; maar dat de loop der discussien hem niet had doen inzien dat zijne daartoe betrekkelijke vraag onregtvaardig zou zijn geweest, nu men zoo dikwerf had betoogd, dat de Regering voor Amsterdam niets had willen doen.

Het hoofdpunt in de geheele zaak was het algemeen belang, en wat dat algemeen belang in deze vorderde. Een spreker uit Amsterdam had het algemeen belang gezien in de bevordering eerst van den eigen handel, daarna van het binnenlandsch verkeer en eindelijk van den transito-handel. De Minister wilde toestemmen dat de expeditie-handel minder voordeelen afwierp dan de eigen handel; maar voor de Regering, bepaaldelijk voor den Minister van Finantien, was het pligt om te zorgen, in de eerste plaats zoodanige lijnen aan te leggen, dat de kans voor de schatkist om geld bij te passen geringer werd. Was het nu raadzaam om in de eerste plaats lijnen aan te leggen juist waar geen transito-handel bestaat? De tegenstanders wilden niet één weg, maar twee wegen aan Harlingen geven, voor een transito-handel die komen kon maar nog niet bestond. Zoo stond ook de Zeeuwsche lijn op alle plannen, maar ook de transito-handel op die lijn moest nog eerst tot ontwikkeling komen. Daarentegen bestond er een groote, rijke, uitgebreide handel aan de steden van de Maas, en zou men nu dezen bestaanden toestand, die de grootste voordeelen voor de spoorwegen beloofde, achteraan willen schuiven?

De Minister eindigde met nog drie opmerkingen: 1⁰, dat, wanneer de Regering andere ingezonden plannen niet had onderzocht, dit was het gevolg van de omstandigheid, dat de Regering zich reeds had verbonden en zoodanige verbindtenis niet verscheuren kon; 2⁰, dat de heer Fijnje niet in 1859 maar in 1858 in eene brochure de voorkeur had gegeven aan de brug over den Moerdijk en tevens de mogelijkheid van die te bouwen had aangetoond; terwijl tevens de heer Rijsterborgh, hoofd-ingenieur in Noordbrabant, ook destijds had verklaard dat die brug op verre na niet zulke bezwaren opleverde als eene brug bij Culenborg; 3⁰, dat het verwijt dat de rigting van de lijnen der Regering te slingerend was, met het oog op het spoorwegnet in Duitschland, ongegrond was, want dat men in Duitschland (hetgeen door den Minister door voorbeelden werd toegelicht) op de grootste handelswegen niet heeft geschroomd zeer groote bogten te maken, aan de ontwikkeling van het verkeer in de toekomst de zorg overlatende, om later kortere lijnen aan te leggen. De Minister meende dan ook dat de meest rationeele wijze van handelen was om niet eerst voor de toekomst te zorgen, maar bovenal op de bestaande toestanden te letten.

De heer *Wintgens* vroeg daarop het woord voor een persoonlijk feit, van wege hetgeen de Minister van Finantien had gezegd, omtrent het aandeel dat hij genomen had in het voorstel van den heer Thorbecke. De spreker herinnerde kortelijk aan zijne vorige redevoeringen en bleef zijne stelling handhaven dat de Regering, door te handelen gelijk zij gedaan had, het constitutioneele standpunt abdikeerde, en dat zij werd de uitvoerster van de beschikkingen der Tweede Kamer. Indien hij van die meening was, dan nam hij toch van den anderen kant niet aan dat ook de Vertegenwoordiging hare zelfstandige inzigten zou moeten verlaten: integendeel, hij meende dat de Tweede Kamer, door van hare zelfstandigheid blijk te geven, de Regering juist voor de Regering zelve beschermen zou. De tegenwoordige discussiën toonden den waren aard onzer constitutioneele instellingen aan en het zou de Kamer zijn, die het voorbeeld van zelfstandig handelen geven moest.

De heer *van Foreest* meende dat allen het omtrent één punt eens waren, nl. dat deze algemeene discussien moesten eindigen. Vooraf echter wilde hij nu aan de Kamer mededeelen, dat hij besloten had, de stemming over de wet af te wachten, om, bij verwerping, eene motie te doen, opdat de Kamer zou blijk geven van hare bepaalde meening in deze. Hij meende evenwel deze motie nu reeds te moeten formuleren, opdat zij, die de wet zouden aannemen, alleen uit vrees dat er niets tot stand zou komen. weten, dat ook bij verwerping de aanleg van spoorwegen niet *ad calendas graecas* zou zijn uitgesteld. Hij zou dan naast de wet, die *toevallig* Rotterdam bevoordeelde, en naast het amendement van den heer Thorbecke dat *toevallig* Deventer zou bevoordeelen, en welk amendement hij zou noemen de *Thorbeckiaansche rigting*, zijne motie stellen, die aldus zou luiden:

„De Kamer, van oordeel zijnde dat het wenschelijk „is dat bij de wet bepaald worde, welke spoorweg„lijnen zullen worden aangelegd, des noods met on„dersteuning uit de schatkist, opdat de Waterstaat „met bouwen onmiddellijk aanvange om die zoo niet „geheel dan ten deele aan concessionarissen over „te dragen, met bepaling dat die werken binnen 10 „jaren voltooid moeten zijn, noodigt de Regering „uit, zoo spoedig mogelijk een daartoe strekkend „wetsvoorstel aan de Kamer aan te bieden."

De heer *Dirks* gaf, na de verklaring des Ministers van Binnenlandsche Zaken omtrent de concessie van de lijn van Leeuwarden naar Meppel, der Regering in ernstige overweging, om aan den algemeenen wensch naar die lijn te voldoen, door bij art. 1 eene nieuwe alinea te voegen, van den navolgenden inhoud: „het maximum, bepaald bij art. 81 der con„cessie ad *f* 1,350,000, wordt verhoogd naar evenre„digheid van het kapitaal, benoodigd voor de lijn „van Leeuwarden over Heerenveen naar Meppel, in „art. 4 dier concessie omschreven."

Niemand daarna het woord meer vragende werd de algemeene beraadslaging gesloten verklaard, en schorste de Vergadering hare werkzaamheden gedurende een kwartier uurs.

Beraadslaging over het voorstel van de heeren Thorbecke c. s.

Aan de orde was nu de beraadslaging over het voorstel van de heeren Thorbecke c. s., strekkende om de artikelen van het ontwerp der Regering te laten voorafgaan door de twee volgende:

Art. 1.

In het noorden des Rijks worden spoorwegen aangelegd

van Harlingen over Leeuwarden en Groningen tot aan de Hannoversche grens tegenover Leer of Aschendorf;

van Leeuwarden langs Heerenveen en Zwolle naar Raalte of Deventer, en

van daar oostelijk naar de grens in de rigting van Rheine en westelijk naar Utrecht.

Art. 2.

In het zuiden worden spoorwegen aangelegd van Utrecht naar 's Hertogenbosch tot Boxtel;

van Vlissingen over Middelburg, Rozendaal, Tilburg, Boxtel naar Venlo of Roermond, en

van daar oostelijk naar de Pruissische grens en zuidelijk naar Meersen bij Maastricht.

De heer *Thorbecke*, het woord tot toelichting van dat voorstel bekomen hebbende, zeide nagenoeg het volgende: Ik stel eene algemeene opmerking vooraf. Zoolang van afzonderlijke lijnen sprake was, werd niet en kon niet gedacht worden aan wijziging van lijnen bij de wet. Dit schijnt echter nu noodig, nu eene algemeene spoorwegverbinding over het geheele Land wordt voorgesteld; het wordt nu noodig dat ten aanzien van dat voorstel het gevoelen der Kamer blijke. Nu is naar ons inzien aanwijzing bij de wet noodig, ook om jegens den vreemde vastigheid aan de Regering te verzekeren. Het blijkt bij de meest vlugtige inzage van het amendement, dat de voorstellers niet zijn van het Amerikaansche stelsel, dat aanleg van spoorwegen geen mate kent. Wij gelooven dat wel niet op eenig tijdstip een grens voor den aanleg van lijnen voor alle mogelijke tijden kan worden getrokken: maar wij gelooven dat op een bepaald tijdstip eene zekere mate allezins te vinden is, met opzigt tot de digtheid der bevolking, tot den aard der goederen die vervoerd zullen worden, tot de gesteldheid van andere wegen, vooral van waterwegen. Wij meenen dat wij niet op eens gebragt kunnen worden in den toestand van andere Landen, die ons 20 en meer jaren voor zijn.

Het doel van het amendement is, dat wij ons bepalen tot hetgeen thans de meest dringende behoefte is, zonder voor het vervolg uitbreiding uit te sluiten. Integendeel om zoodanige lijnen bij voorkeur voor te stellen, waaraan bij toenemende behoefte andere lijnen kunnen worden aangesloten. Naar ons inzien moeten we niet bepalen waarmede wij zouden eindigen, maar wel waarmede wij zouden beginnen. Onze meening is dat onze krachten moeten worden gespaard, ook ten einde andere groote werken van dringend publiek belang niet langer dan noodig is worden achtergesteld. Daarbij wijzen wij vooral op twee werken, op de zeegemeenschap èn van Amsterdam èn van Rotterdam. Men heeft gezegd, wij moesten geen tijd verzuimen. Welnu, een der eerste en oudste handelaren van Rotterdam heeft juist in de laatste dagen mijne aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid dat voor de verbetering van de haven van Rotterdam geen tijd verloren moest worden, ten einde de mededinging van Antwerpen te kunnen handhaven.

De gronden waarop ons voorstel rust zijn deze. Ons Land heeft het voorregt een zee-land te zijn, en het komt ons voor dat bij den aanleg van spoorwegen van die eigenaardigheid de meest mogelijke partij moet worden getrokken. Van daar dat naar onze meening andere werken niet vooraf moeten gaan om de spoorwegen te doen uitstellen, maar aangelegd moeten worden in verband met die spoorwegen. Het plan dat wij voorstaan is niet nieuw. Het was grootendeels opgenomen in het voorloopig verslag over de noorderlijn, en later geheel overgenomen in het voorloopig verslag over de Zuiderlijn; en zoo de heer van Foreest gemeend heeft dat plan een Thorbeckiaansch plan te moeten noemen, heb ik er niets tegen; want van den aanvang af ben ik een voorstander van dat plan geweest. En nu leg ik dat plan bloot onder vijf hoofdpunten.

1.⁰ Is de strekking om Harlingen, geheel Friesland en Groningen aan de Hannoversche Westbaan te verbinden.

2.⁰ Aan den Engelschen en overzeeschen handel ook van Noord-Duitschland den kortsten weg van Harlingen naar Rheine aan te bieden.

3.⁰ Aan Noord-Duitschland den kortsten weg naar Holland en aan den Hollandschen handel de meest regtstreeksche gemeenschap met Noord-Duitschland te openen.

4.⁰ Eene verbinding van het noorden van ons Land met het zuiden door eene overgang in het midden, zonder de overgangen, die later noodig mogten zijn, uit te sluiten of te verhinderen. Wij nemen niet aan dat wij ten believe van Pruissen overgangen moeten maken bij Arnhem en Nijmegen. Er kan verschil zijn bij naburige Mogendheden over punten van aansluiting, maar wanneer ons eene aansluiting elders wordt geweigerd, tenzij wij gedwongen werden tot het leggen van zeer kostbare bruggen, dan geloof ik dat zoodanige eisch onbillijk en in strijd met het internationaal verkeer zou zijn. Bij de bepaling van één overgang beslist men niet tusschen Culenborg en Maarsbergen. Het voorstel van de brug bij Culenborg is welligt voor beslissing niet rijp; daarom ook nemen wij geene beslissing en laten die aan de Regering over.

5.⁰ De lijn van Zeeland met de verbinding van Noordbrabant en den Rijn. Van Zeeland over die lijn komende ontwaart men te Rosendaal de lijn van Antwerpen op Rotterdam. Eene onvolkomen verbinding, ik erken het; maar het schijnt dat die onvolkomen verbinding in den laatsten tijd zwaarder weegt, dan de voordeelen aan dien weg verbonden. Het is alsof er geene verbinding hoegenaamd bestaat, en om het tegendeel daarvan te doen gevoelen, herinner ik dat bijna het geheele vervoer van België langs dien weg loopt. Particuliere belangen kunnen op oneindige wijze tegen elkander worden overgesteld; maar hetgeen wij voorstellen is dit: de banen te volgen welke de stroom van verkeer, aan zich zelven overgelaten, nemen zou.

En nu nog slechts enkele opmerkingen: 1⁰, dat wij, zoo als uit het amendement blijkt, op onderscheidene punten speling en vrijheid aan de rigting latende, die allezins billijk en noodig is voorgekomen; 2⁰, dat wij trachten lijnen te vermijden die voor lateren aanleg vatbaar zijn, bijv. de lijn Groningen-Assen-Meppel; de lijn Zutphen door Twenthe naar Rheine; de omweg van Groningen over Arnhem naar Holland; de lijn van Arnhem-Nijmegen-Rheine. Zie ik op de finantiële gevolgen, dan stelt de Regering eene lengte voor van 806 mijlen, waarbij nog moeten worden gevoegd 105 mijlen voor den weg naar Leer en voor de lijn naar Meppel; de lijnen die wij voorstellen bedragen niet meer dan 700 mijlen. De vereenvoudiging bestaat niet alleen in de mindere lengte der lijnen. In ons plan zijn slechts zes bruggen. In ons plan zou men hebben twee centrums in het noorden: Leeuwarden, Raalte of Deventer. In het zuiden vier: Roosendaal, Boxtel, Venlo en Meerssen; maar in het voorstel der Regering zijn 13 keerpunten. Juist daardoor wordt het plan der Regering een net met een zeer groot gat in het midden. De spreker besluit met zijne hoop te kennen te geven dat de voorstellers medewerking zouden ondervinden bij den Minister van Finantiën, die toch verklaard had niets liever te willen, dan dat in het plan der Regering vermindering werd aangebragt.

De Voorzitter zeide daarop het volgende: Het schijnt mij toe dat het gedane voorstel de grenzen van het regt van amendement te buiten gaat; dat het geheel verschilt van hetgeen tot dusver b[illegible] uitoefening van dat regt is in acht genomen. [illegible] gevolg der aanneming zou toch zijn, dat het voorstel der Regering niet zou worden gewijzigd, maar

geheel ter zijde gesteld. Het is hier een nieuw voorstel; ik erken ten volle de bevoegdheid der Kamer om zoodanig voorstel aan te nemen; maar ik geloof ook dat ik, met inachtneming van de voorschriften der Grondwet en van het reglement van orde, bezwaar moet maken dat voorstel in beraadslaging te brengen, tenzij de Kamer daartoe een opzettelijk besluit neme. Ik stel dus aan de Vergadering voor, te beslissen, vooraf, in hoever het gedane voorstel als een amendement behoort te worden beschouwd en of het als zoodanig behoort te worden behandeld.

Discussie over de vraag of het voorstel der heeren Thorbecke c. s. een amendement is of niet.

De questie aldus gesteld zijnde, ontstond daarover eene uitvoerige en warme beraadslaging, waarvan wij de hoofdpunten hier kortelijk zamentrekken.

De heer *Wickers* had zich drie vragen voorgesteld: 1°, of het voorstel werkelijk als een amendement kon worden beschouwd; 2°, wanneer het niet als amendement kon worden beschouwd, dat het voorstel dan naar de sectiën moest worden verzonden om te oordeelen over de *prise en considération*, en 3°, of het regt van initiatief in het algemeen zich kon uitstrekken over de rigting van lijnen van spoorwegen. Deze drie vragen werden door den spreker ontkennend beantwoord. De Kamer kon niet eenzijdig buiten toestemming der concessionarissen verandering brengen in eene aangegane overeenkomst. Het was geen amendement, want door de aanneming daarvan zou de geheele voordragt der Regering ter zijde worden gesteld. De aard van het voorstel was ook eene geheel andere dan die van de Regeringsvoordragt. Het voorstel was eene imperative wet, de voordragt der Regering was eene *lex privata*. De Grondwet sprak van voorstellen des Konings en van *andere* voordragten; onder die andere behoorde de tegenwoordige voordragt, als een uitvloeisel van het opperbestuur des Konings over de openbare wegen; en hij meende dat op die soort van voordragten het regt van initiatief kon worden toegepast.

De heer *Dullert* stelde deze wet gelijk met de goedkeuring van een tractaat of van eene dading, en hij meende dat het regt van amendement daarop niet kon worden toegepast. Hij zelf was vroeger van eene andere meening geweest, want hij zelf had in 1849 medegewerkt tot het brengen van twee amendementen in de overeenkomst betrekkelijk de Handel-Maatschappij. Had hij toen gedwaald, het was geene reden om de dwaling te blijven volhouden. Maar de gevallen stonden niet gelijk. Het gold toen om de overeenkomst slechts voor korteren tijd aan te gaan; maar hier was het doel van het amendement geheel anders. Men wilde in de plaats van de Regeringsvoordragt geheel iets anders stellen. Bij de vaststelling van art. 160 der Grondwet had de toenmalige Regering verklaard, dat het regt van amendement een noodzakelijk uitvloeisel was van het regt van initiatief, strekkende, om tot aanneming of verwerping van voorstellen des Konings niet te dwingen, omdat daarin enkele bepalingen voorkwamen die men niet kon goedkeuren. Dat regt van amendement gaf dus niet het regt om eene geheele wet ten onderste boven te halen. Dat doel blijkt ook uit het amendement zelve; want de Regering wil geene vaststelling van de lijnen bij de wet, en het amendement wil wel vaststelling van de lijnen bij de wet. Indien de twee artt. van het amendement werden aangenomen, het zou in geene gezonde hersenen kunnen opkomen om dan nog te stemmen over de twee artikelen der Regering; het amendement stelde dus iets anders in de plaats van het voorstel der Regering, en hij kon niet toegeven dat het regt van amendement zoo ver zou mogen gaan.

De heer *van Akerlaken* deelde in het gevoelen der twee vorige sprekers niet. Hij bepleitte de onbeperkte handhaving van het regt van amendement; want art. 107 der Grondwet beperkte dat regt in geen enkel opzigt. Zoo zeer hij was beschermer en handhaver van de regten en prerogatieven der Kroon, evenzeer was hij jaloersch en naijverig op de handhaving van de regten der Kamer. Hij ontkende dat er verschil bestond tusschen tractaten, dadingen en overeenkomsten met andere wetsvoorstellen; nergens was zoodanig verschil voorgeschreven. Hij had te dien aanzien zooveel mogelijk de retro-acten der Kamer nagegaan en bevonden dat juist de laatste spreker bij verschillende gelegenheden van dat regt van amendement het meest uitgestrekte gebruik had gemaakt; onderanderen in 1851, toen dat lid in de wet op het regt van vereeniging en vergadering een beginsel bragt geheel tegenovergesteld aan dat hetwelk de wet tot grondslag had.

De heer *van Hoëvell* meende dat de Voorzitter niet het regt had aan de Kamer te onderwerpen de vraag, die thans aan hare beslissing was gegeven. Het reglement van orde eischte alleen dat een amendement door vijf leden werd ondersteund. Geschiedde dit, dan mogt de behandeling niet worden geweerd. Al was het voorstel nog zoo dwaas, al begreep de heer Dullert niet hoe zoodanig voorstel in de gezonde hersenen van de heeren Thorbecke en zijne medevoorstellers kon opkomen; het was geene reden om de discussie daarover te weren; het zou alleen eene reden zijn om het voorstel af te stemmen. Wat de bezwaren tegen het voorstel betrof, hij voor zich zag ze niet in. Werd het aangenomen, het gevolg zou alleen zijn, dat de Regering met de concessionarissen in overleg trad om in de concessien eenige verandering te brengen. Hij zag dus niet in hoe men zeggen kon dat het voorstel het regt van amendement zou overschrijden. Wacht, blinde voorstanders der wet, uw tijd af — aldus eindigde de spreker — gij zult waarschijnlijk verkrijgen wat gij verlangt, maar — en daartegen waarschuw ik vooral den heer Dullert — verbreek niet, in uwe zucht om deze wet te verkrijgen, een krachtig middel, dat gij vroeger dikwerf hebt gebezigd en dat u later nog wel eens te pas zal komen.

De heer *van Eck* achtte de vraag, door den Voorzitter gesteld, geheel overeenkomstig met het reglement van orde, want, alvorens over het voorstel te beraadslagen, behoorde de Kamer te beslissen of het een voorstel is gedaan in de vormen die voorgeschreven zijn. Hij betoogde dat concessien waren contracten, dat men naar het B. W. daarin geene verandering van eene zijde brengen kon en dat dus ook van die zijde het amendement onaannemelijk was. Hij geloofde niet dat de Kamer hare phantaisien zou willen herscheppen in eene wet en dan vragen of er ook liefhebbers waren die deze phantaisien zouden willen uitvoeren; zoodanige handeling achtte hij beneden de waardigheid der Kamer.

De heer *van Hall* zag met genoegen, dat men hier het *périssent les colonies*, *vivent les principes*, omkeerde en thans de voorkeur gaf aan *périssent les principes, vivent les colonies*. Hij hoopte dat men die lijn volgen zou als er van onze kolonien sprake was; maar in het gegeven geval kon hij den raad niet aannemen. Alle argumenten die aangevoerd waren, waren argumenten tegen het fond der zaak, argumenten waarom men het amendement niet wilde aannemen. Hoeveel eerbied hij ook voor den Voorzitter had, geloofde hij toch niet dat men een amendement kon écarteren met eene motie van orde. Men kon niet beletten aan de voorstellers van amendementen hunne denkbeelden te ontwikkelen en daarom zou hij ook tegen de motie stemmen.

De heer *Poortman* (een der voorstellers), erkende dat, toen hij het voorstel mede onderteekende, bij hem de grondwettige vraag zeer gewogen had. Na raadpleging van de geschiedenis der Grondwet, was hij echter gekomen tot de overtuiging, dat van het regt van initiatief ook (blijkens de Memorie van Toelichting behoorende tot het daartoe betrekkelijk art. van de Grondwetsherziening) gebruik kon worden gemaakt, bij gelegenheid der behandeling van Regeringsvoorstellen. Zoo was het steeds in den ruimsten zin toegepast geworden. Bovendien het gold hier geen contract. Eene concessie was geen contract maar een *privata lex*. Werd het voorstel aangenomen, het gevolg zou zijn dat de Regering, gelijk zoo dikwerf gebeurde, voor de verdere behandeling uitstel vroeg, ten einde met de concessionarissen in nadere onderhandeling te treden en dan kon de zaak haar gewonen loop hebben. Het beroep op het B. W. was overigens niet geldig, want het gold hier eene staatsregterlijke verbindtenis. Men had gesproken van de waardigheid der Kamer, hij zou het veeleer beneden die waardigheid achten, wanneer zij het debat over het voorstel écarteerde door eene exceptie van niet ontvankelijkheid.

De heer *Dullert* kwam nader op zijn gevoelen terug, omdat sommige leden hem niet begrepen, andere leden hem niet verstaan en velen hem verkeerd beoordeeld hadden. Zoo iemand, was hij een voorstander van het onbeperkt regt van amendementen; hij wilde het gaaf en ongeschonden bewaren, doch juist daarom waken dat het niet misbruikt werd. Men had hem ook verkeerd verstaan. De heer van Hoëvell had hem woorden in den mond gelegd, die hij niet had gebezigd. Hij had niet gezegd, dat het hem verwonderde dat het voorstel was opgekomen in de gezonde hersenen van de heeren Thorbecke c. s.; alleen dat het in geen gezonde hersenen kon opkomen, om na de aanneming van het voorstel nog de Regeringsvoordragt te behandelen. Zoo iemand eerbied had voor de talenten van den heer Thorbecke, dan was het de spreker. Maar hetgeen hem het meest verwonderd had, was, dat hij den heer van Hoëvell had verklaard dat deze hem verkeerd begrepen had, en dat dit lid nu, ondanks die verklaring, had kunnen goedvinden hem toch in het openbaar woorden toe te dichten die hij niet had gebezigd. Wat de zaak zelf betrof, moest hij eenvoudig opmerken, dat men redeneerde uit eene *petitio principii*. Men stelde op den voorgrond het *is* een amendement; maar juist dit was de questie. Of het een amendement was, dat moest eerst worden uitgemaakt.

De heer *Dommer van Poldersveldt* verklaarde te zijn een groot voorstander van het regt van amendement en zou elke poging weren die aan dat regt te kort zou doen, maar hier was het eene andere zaak. De Kamer behoorde wel degelijk te beslissen of het een amendement was of niet; want hij reclameerde dan voor zich zelven ook het regt om dergelijke voorstellen te doen. Het was dus allezins van belang, dat de zaak in beginsel werd uitgemaakt. Hij voor zich echter meende dat bij het voorstel wel degelijk de perken van het regt van amendement werden overschreden.

De heer *Mackay* wenschte slechts ééne vraag aan de Kamer te onderwerpen. Indien men bij elke twijfelachtige wijziging eerst de vraag zou moeten beslissen, of het wel eene wijziging was, wáár zou het dan heen? Hij begreep dat die twijfel een reden kon zijn om het voorstel af te stemmen, maar niet om de discussie over het voorstel te smoren. Wat hem betrof, hij zou niet helpen daarstellen een antecedent dat voor de gevolgen gewigtig kon zijn, en hij meende dat hij, ofschoon voorstander van de wet, moest handhaven de vrijheid van ontwikkeling van elk amendement.

De heer *Godefroi* erkende dat hij op dit oogenblik aan het voorstel niet kon toekennen het karakter van amendement; of hem dit weerhouden zou daaraan zijne stem te geven was eene vraag die hij later zou behandelen. Maar op dit oogenblik was men op een standpunt, waarop het reglement van orde was geschonden. Er was eene wijziging voorgesteld en de behandeling dier wijziging kon men door eene *question préalable* niet écarteren. De eenige voorwaarde die het reglement van orde voorschreef aan de behandeling van eene wijziging, was de ondersteuning door vijf leden; had die plaats gevonden, men kon de behandeling der wijziging niet weren op gronden die tot het fond der zaak behooren. Hoe dwaas een voorstel ook ware, al gold het ook eene motie om door de Kamer den oorlog te doen verklaren aan eene vreemde Mogendheid, men kon de behandeling niet weren, zoodra vijf leden zoodanig voorstel hadden ondersteund.

De heer *van der Linden* was het met den laatsten spreker volkomen eens. Men had gevraagd wat het doel was van het amendement? Maar dit was juist een punt dat te pas kwam bij de behandeling van het voorstel zelf. Hij verlangde de handhaving van de vrijheid der leden, om veranderingen te brengen in de voorstellen der Regering; kortte men die vrijheid in, men zou terugkeeren tot dezelfde ongelukkige positie van vóór 1848. Was het voorstel der Regering zóó zwak, dat het de behandeling van het amendement niet velen kon? Hoe ook zou men kunnen voldoen aan het verlangen van den Minister van Finantiën om zooveel mogelijk van het plan af te nemen, indien men door eene préalabele questie de behandeling van alle amendementen weeren wilde?

De heer *van Nispen van Sevenaer* ontkende dat door het gedane voorstel misbruik werd gemaakt van het regt van amendement. Integendeel, indien men het voorstel van den Voorzitter zou aannemen, dan zou het later worden een wapen in de hand eener partij, die er op uit was de zelfstandigheid der Kamer te benadeelen.

De heer *de Kempenaer* was het met den vorigen spreker volstrekt niet eens. Hij zou echter zich bepalen tot eene eenvoudige opmerking. Het reglement van orde onderscheidde eene wijziging van een voorstel van wet. Als men nu meende dat er twijfel bestond of een voorstel was een amendement of een wetsvoorstel, dan was het juist in den geest van het reglement van orde, om dat punt aan het oordeel der Kamer te onderwerpen. Hij voor zich kon het voorstel niet als amendement beschouwen.

De heer *van Hoëvell* betoogde dat men de vraag, of het voorstel was eene wijziging dan wel een wetsvoorstel, eerst beslist kon worden bij de behandeling van dat voorstel, en men zou er tegen stemmen indien het een wetsvoorstel was, doch men moest niet verhinderen dit vooraf te onderzoeken. Hij voor zich was zeer kalm; de wet maakte hem noch warm noch koud, en hij zag dit incident niet door het oog van de wet, maar geheel op zich zelf. De heer Dullert daarentegen was met buitengewone warmte en vuur reeds tweemalen in de bres gesprongen en had hem spreker, bij de tweede maal verweten, dat hij eene uitdrukking had gereleveerd, die hem verzekerd was verkeerd gehoord te hebben. Doch hij spreker had die uitdrukking juist gereleveerd, om den heer Dullert gelegenheid te geven daarop terug te komen. Wat de zaak zelve betreft, zou hij het betreuren, indien gesmoord werden de discussien over de rigting der wegen, te meer daar eenige leden verklaard hadden op die rigting te willen terugkomen. Er heerschte in vele streken van het Land eene groote opgewondenheid; men bragt die niet tot kalmte wanneer men de discussien smoorde, maar alleen wanneer men de zaak van alle zijden onderzocht.

De heer *van Eck* betoogde nog nader dat het hier gold een contract aangegaan tusschen de Regering en concessionarissen en dat de Kamer de bevoegdheid niet had, om eenzijdig in die overeenkomst verandering te brengen.

De heer *Sander* zou ook niet gaarne de gelegenheid zien afgesneden, om over de rigting der lijnen te spreken. Maar hij was het eens met den heer Dullert dat men hier steunde op een *principio princ*[illegible] Dit was zoo waar, dat de heer Godefroi in [illegible] eerste rede over de wet, als eerste grief tegen [illegible] wet had doen gelden, dat daarbij het regt [illegible] amendement niet kon worden uitgeoefend, terw[illegible] heer Thorbecke bij de aankondiging van zijn voo[illegible] had verklaard, dat hij dit eerst doen zou na de [illegible] werping van de wet. In ieder geval dus was [illegible] voorstel ontijdig, en kon het eerst effect sorte[illegible] wanneer de wet verworpen was.

De heer *Thorbecke* (een der voorstellers) v[illegible] alleen het woord, naar aanleiding van het [illegible] gesprokene. Het sprak van zelf, dat men [illegible] amendement kon voorstellen op eene wet die [illegible] verworpen zou zijn; maar de bedoeling van de[illegible] zijne eerste rede aangehaalde woorden was ge[illegible] weest, dat indien de voorstellen der Regering [illegible] mogten wegdragen den bijval der Vergadering [illegible] Kamer dan de gelegenheid zou hebben van [illegible] gevoelen te doen blijken en dat gevoelen *kon* bli[illegible] als zij zich vereenigde met het amendement.

Niemand meer het woord vragende werden [illegible] debatten gesloten, en werd in stemming gebragt [illegible] vraag, of het voorstel als amendement moest beschouwd [illegible] en als zoodanig moest behandeld worden.

De vraag werd met 37 tegen 33 stemmen in [illegible] kennenden zin beslist.

Vóór de behandeling van het voorstel als amendement stemden de heeren van Reede van Oudtsh[illegible] Mackay, van Hoëvell, Elout, Heemskerk, O[illegible] Lijcklama, van Franck, van Akerlaken, Taets [illegible] Amerongen, Westerhoff, Wintgens, Hugenholtz, G[illegible] van Hall, van Nispen, Duymaer van Twist, Thorb[illegible] Poortman, Wijbenga, van Zuylen van Nyevelt, [illegible] Kien, de Poorter, van Lijnden, Idserda, B[illegible] van Heukelom, Kingma, van Foreest, van [illegible] huysen, van der Linden en van Asch van Wij[illegible]

Tegen stemden de heeren Hoffmann, Me[illegible] Strens, v. d. Veen, Reinders, Dommer, de L[illegible] Berg, Delprat, Anemaet, Schimmelpenninck [illegible] der Oye, Oomen, Hoynck, Schimmelpenni[illegible] Hoekwater, van Diggelen, Sloet, de Bieberstein, S[illegible] van Domburg, Betz, Storm van 's Gravesande [illegible] Kempenaer, Meylink, van der Poel, van H[illegible] Reinestein, Jespers, Gevers Deynoot, Bots, S[illegible] Hengst, Luyben, Wintershoven, Zijlker, van [illegible] Beens, Wichers, Dullert en de Voorzitter.

Afwezig waren de heeren de Brauw en Stolte [illegible]

De Vergadering is daarna gescheiden tot m[illegible] ochtend ten 11 ure.

De heeren *Kingma, Idzerda* en *Wijbenga* h[illegible] het navolgend amendement op het thans in be[illegible] slaging zijnde wetsontwerp aangeboden:

Achter art. 1 te laten volgen eene nieuwe [illegible] van den volgenden inhoud:

Deze bekrachtiging treedt in werking zood[illegible] concessie voor den Noorderspoorweg zal zijn [illegible] vuld met eene spoorweglijn tusschen Leeuw[illegible] over Heerenveen, naar Meppel, op welke li[illegible] almede alle bepalingen bij de tegenwoordige [illegible] krachtigd, van toepassing zullen zijn, met verh[illegible] van het in art. 81 der tegenwoordige conce[illegible] paalde maximum van door den Staat te waarb[illegible] renten, naar evenredigheid van het bedrag d[illegible] grooting van kosten van aanleg der hier bedoel[illegible]

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn
te Rotterdam.